МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра міжнародної економіки

УДК

«До захисту в ЕК» **«До захисту допущено»**

Директор інституту Завідувач кафедри

_____Олег ШЕРЕМЕТ _____Світлана ГУТКЕВИЧ

«___»_____2025 р. «___»_____2025 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

за освітньо-професійною програмою

«Міжнародна економіка» зі спеціальності

292 «Міжнародні економічні відносини»

на тему: «Пріоритети інвестиційної діяльності України»

Виконала
здобувачка 4 курсу,
групи МЕ-4-10а _____ Колч Мирослаа Леонідівна

Керівник д.е.н., проф. _____ Гуткевич Світлана Олександрівна

Рецензент _____ _____

Я як здобувачка Національного університету харчових технологій розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я не надавала і не одержувала недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Здобувач_____

Київ – 2025 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ННІ Економіки і управління

Кафедра міжнародної економіки
Освітній ступінь – бакалавр
Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»
Освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри_____

_____

«__» _____2024 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

_____Колч Мирослава Леонідівна_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи
Пріоритети інвестиційної діяльності України_____

керівник роботи ___ Гуткевич Світлана Олександрівна, професор, доктор економічних наук_____
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені теми наказом по інституту від «01» 11. 2024 року №928-КС

2. Строк подання здобувачем освіти роботи _____

3. Інформаційна база __ нормативно-правові акти, підручники, навчальні посібники, монографії, статті, офіційні сайти державних та недержавних організацій._____
_____
_____
_____

4. Зміст основних положень роботи _____
Розділ 1 Теоритичні основи інвестиційної діяльності_____
Розділ 2 Аналіз пріоритетів інвестиційної діяльності України_____
Розділ 3 Основні напрями пріоритетів інвестиційноїдіяльності

5. Дата видачі завдання 01.09.2024

6. Календарний план виконання кваліфікаційної роботи

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ РОБОТИ

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
Підготовка І-го розділу	23.02.2025	
Підготовка ІІ-го розділу	15.03.2025	
Підготовка ІІІ-го розділу	29.03.2025	
Завершення написання роботи	15-19.04.2025	
Передзахисти кваліфікаційних робіт	22-23.04.2025	
Здача готової роботи	03.06.2025	

Здобувач _____ /____Мирослава Колч_____/
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник _____ /___Світлана Гуткевич_____/
(підпис) (прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

До кваліфікаційної роботи на тему:

“Пріоритети інвестиційної діяльності України”

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел та додатків. Робота містить 11 таблиць; 5 рисунків; 3 формул, кількість використаних джерел – 70.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційна привабливість, пріоритетні галузі інвестування, іноземні інвестиції, інвестиційна привабливість, прямі іноземні інвестиції.

Мета і завдання роботи. Метою бакалаврської роботи є аналіз пріоритетів інвестиційної діяльності Україні.

Основні завдання кваліфікаційної роботи:

- розкрито сутність інвестиційної діяльності;
- охарактеризовано методи іпоказники інвестиційної діяльності ;
- проаналізовано правові основи оцінки інвестиційної діяльності;
- охарактеризовано галузі науіональної економіки України;
- оцінено ефективність інвестиційної діяльності;
- визначено привабливість об’єктів інвестування;
- сформульовано пріоритети розвитку інвестиційної діяльності України;
- проаналізовано інвестиційну діяльність україни.

Предметом роботи є пріоритети інвестиційної діяльності України.

Об’єктом аналізу є інвестиційна діяльність в Україні.

Методи аналізу порівняльний аналіз, монографічний, статистичний: табличний, графічний, абстрактно-логічний методи

Наукові результати. Основні положення та результати викладено в наукових виданнях та доповідалися на науково-практичних конференціях та семінарах.

ABSTRACT

To the Bachelor's Thesis on the Topic:

"Priorities of Investment Activity in Ukraine"

The bachelor's thesis consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of references, and appendices. The thesis contains 11 tables, 5 figures, 3 formulas, and 70 sources.

Keywords: investments, investment activity, investment attractiveness, priority sectors of investment, foreign investments, investment attractiveness, foreign direct investment.

Purpose and Objectives of the Thesis:

The purpose of this bachelor's thesis is to analyze the priorities of investment activity in Ukraine.

The main objectives of the thesis are:

- to reveal the essence of investment activity;
- to characterize methods and indicators of investment activity;
- to analyze the legal framework for evaluating investment activity;
- to describe the sectors of the national economy of Ukraine;
- to assess the effectiveness of investment activity;
- to determine the attractiveness of investment objects;
- to formulate the priorities for the development of investment activity in Ukraine;
- to analyze Ukraine’s investment activity.

The subject of the thesis is the priorities of investment activity in Ukraine.

The object of the analysis is investment activity in Ukraine.

Methods of analysis: comparative analysis, monographic method, statistical methods including tabular and graphical methods, as well as abstract-logical methods.

Scientific results: The main provisions and results have been published in scientific journals and presented at scientific-practical conferences and seminars.

ЗМІСТ

ВСТУП 7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 9
1.1 Сутність інвестиційної діяльності 9
1.2 Методи і показники ефективності інвестиційної діяльності 20
1.3. Правові основи оцінки інвестиційної діяльності 27
Висновки до 1 розділу 32
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ПРІОРИТЕТІВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ 34
2.1 Характеристика галузі національної економіки України 34
2.2 Ефективність інвестиційної діяльності 46
2.3 Аналіз привабливості об'єктів інвестування 55
Висновки до 2 розділу 59
РОЗДІЛ 3 ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПРІОРИТЕТІВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 61
3.1 Пріоритети розвитку інвестиційної діяльності України 61
3.2 Інвестиційна діяльність України 67
Висновки до 3 розділу 70
ВИСНОВКИ 72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 74

ВСТУП

Актуальність дипломної роботи. Тема дипломної роботи пріоритети інвестиційної діяльність України є важливим інструментом економічного зростання та модернізації національного господарства. В умовах глобалізації та посилення міжнародної конкуренції інвестиції є важливим процесом у забезпеченні сталого розвитку, підвищенні конкурентоспроможності економіки, впровадженні інновацій і створенні нових робочих місць.

Інвестиційна діяльність в Україні має потенціал, однак стикається з низкою викликів: політична нестабільність, військові дії, високі ризики для приватного капіталу, слабка інфраструктура та низький рівень довіри іноземних інвесторів. Україна володіє рядом конкурентних переваг — вигідним географічним розташуванням, освіченим населенням, потужним аграрним сектором.

Україна продовжує працювати над покращенням інвестиційного клімату, через реформування законодавства, створення нових платформ для співпраці з бізнесом та міжнародними партнерами. Аналіз пріоритетів інвестиційної діяльності є актуальним, воно допоможе краще зрозуміти, у яких напрямах держава має зосередити свої зусилля для ефективного використання внутрішніх і зовнішніх ресурсів

Метою кваліфікаційної роботи є визначення пріоритетних напрямів інвестиційної діяльності в галузях економіки України.

Для досягнення цієї мети було поставлено та вирішено такі **завдання**:

- розкрито сутність інвестиційної діяльності;
- охарактеризовано методи іпоказники ефективності інвестиційної діяльності ;
- проаналізовано правові основи оцінки інвестиційної діяльності;
- охарактеризовано галузі науіональної економіки України;
- оцінено ефективність інвестиційної діяльності;
- визначено привабливість об’єктів інвестування;

– сформульовано пріоритети розвитку інвестиційної діяльності України;
– проаналізовано інвестиційну діяльність україни.

Об’єктом аналізу є інвестиційна діяльність в Україні.

Предметом аналізу є пріоритети інвестиційної діяльності України.

Методи аналізу порівняльний аналіз, монографічний, статистичний: табличний, графічний, абстрактно-логічний методи

Інформаційною базою нормативно - законодавчі документи , підручники, навчальні посібники, монографії, наукові статті, статистичні дані, а саме: аналітичні звіти Національного банку України, Світового банку, нормативно-правові акти України у сфері інвестицій.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота виконана на 75 сторінках. Складається зі вступу, трьох розділів, висновку до кожного з розділів та 7 загального висновку.

Має 11 таблиці, 6 рисунків, 70 використанних джерел .

У вступі визначена мета, предмет, об‘єкт аналізу.

У першому розділі визначено значення інвестицій та інвестиційної діяльності.

У другому розділі проаналізовано пріоритети інвестиційної діяльності України

У третьому розділі розглянуто основні напрями пріоритетів інвестиційної діяльності.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Сутність інвестиційної діяльності

У сучасних умовах глобалізованої економіки інвестиції виступають механізмів економічного розвитку, модернізації виробництва та структурної перебудови національного господарства. Капітал, як основний ресурс зростання, вимагає безперервного оновлення, більшість країн не мають змоги покривати внутрішні інвестиційні потреби самостійно. Іноземні інвестиції, зокрема прямі, стають ключовим джерелом додаткового капіталу, доступу до інновацій, сучасних технологій та нових ринків [21].

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) забезпечують фінансову підтримку економіки, також сприяють передачі управлінських знань, професійної експертизи та сучасних методів виробництва. Їхній вплив відчутний у багатьох сферах: розвиток промисловості, створення нових робочих місць, зменшення технологічного відставання, покращення якості інфраструктури. [5] Через механізм ПІІ країни-реципієнти отримують не лише ресурси, а й доступ до глобальних економічних ланцюгів, що сприяє інтеграції до міжнародного поділу праці.

Становлення концепції інвестицій у світовій економічній науці пов’язане з класичними теоріями Адама Сміта та Давіда Рікардо. У своїх працях вони вперше обґрунтував ідею абсолютної переваги як основи ефективного розміщення ресурсів .Де було , запропонував концепцію порівняльної переваги, яка дала змогу країнам спеціалізуватися на тих видах діяльності, де альтернативні витрати є найнижчими. Такі ідеї згодом стали основою для розуміння економічної доцільності міжнародного руху капіталів [1].

У класичной економіці, інвестиції виступають формою раціонального розподілу ресурсів, спрямованого на досягнення максимальної ефективності. В умовах відкритої економіки капітал прагне до тієї країни чи галузі, де його віддача буде найвищою. Це пояснює, чому країни з прозорим бізнес-

середовищем, стабільним законодавством і сприятливою інституційною структурою приваблюють більші обсяги інвестицій. [22].

Сутність інвестиційної діяльності полягає в цілеспрямованому вкладенні матеріальних, фінансових і нематеріальних ресурсів з метою отримання економічного або соціального ефекту . Інвестування здійснюється як на мікро, так і на макрорівні, охоплюючи як приватні підприємства, так і державні програми розвитку. Інвестиційна діяльність включає в себе не лише фінансування, а й прийняття управлінських рішень, оцінювання ризиків, прогнозування доходності та контроль за реалізацією проєктів. [21]. Економічні чиннику, інвестиції мають потужне соціальне значення, адже сприяють підвищенню рівня зайнятості, стимулюють розвиток людського капіталу, сприяють екологічній модернізації та формуванню якісного життєвого середовища. Інвестори дедалі частіше орієнтуються на ESG-критерії (екологічність, соціальна відповідальність, управлінська ефективність), що впливає на трансформацію глобального інвестиційного ландшафту [58].

Термін «інвестиції» походить від латинського investire — «вкладати», «наділяти», «одягати у форму». У сучасних умовах це поняття має значення і трактується як процес довгострокового вкладення ресурсів у різні об’єкти з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту [43]. Залежно від контексту — фінансового, виробничого, бухгалтерського чи правового — значення терміна «інвестиції» може мати суттєві відтінки. На мікроекономічному рівні інвестиції асоціюються з кількісними й якісними змінами у виробничому потенціалі підприємства, щоо охоплює як оновлення основних фондів, так і впровадження нових технологій, модернізацію процесів, розширення асортименту продукції чи послуг. [8]. Інвестиційна діяльність забезпечує стратегічну динаміку підприємства, а відсутність інвестицій — навіть у короткостроковій перспективі — призводить до поступового зношування ресурсної бази, втрати конкурентоспроможності та фінансової деградації.

У загальноекономічному розумінні інвестиції пов’язуються з активною частиною балансу підприємства — вони виступають як форма трансформації капіталу в активи. Таким чином, інвестиції не є абстрактною фінансовою категорією, а мають конкретне матеріальне втілення у вигляді будівель, машин, ліцензій, інтелектуальної власності чи ноу-хау. Саме через інвестиції здійснюється уречевлення капіталу, що є підґрунтям ефективної господарської діяльності [43].

Інвестиції розглядаються як довгострокове вкладення капіталу, основною метою якого є отримання доходу або нарощення вартості активів, що може включати придбання цінних паперів, участь у пайовому капіталі, фінансування проєктів чи запуску виробництва. Інвестиції мають елемент ризику — тимчасова іммобілізація капіталу супроводжується невизначеністю щодо майбутніх прибутків, що потребує якісного фінансового аналізу та оцінювання дохідності [7].

Інвестиції також мають стратегічний характер. Економісти трактують їх як «фундамент майбутнього прибутку», що вимагає відмови від негайного споживання коштів на користь довгострокових вигід [27]. Саме тому реалізація інвестиційних проєктів передбачає планування грошових потоків, період очікування повернення вкладень, а також потенційні труднощі з ліквідністю, що виникають у першій фазі фінансування. Інвестиції часто стають головною причиною необхідності зовнішнього або альтернативного фінансування [42].

Згідно з Законом України «Про інвестиційну діяльність», інвестиціями визнаються всі види майнових і немайнових (інтелектуальних) цінностей, що вкладаються в об’єкти підприємницької, інноваційної, соціальної чи іншої діяльності з метою отримання прибутку або досягнення іншого корисного ефекту. До таких цінностей належать грошові кошти, цінні папери, майнові права, нерухомість, інтелектуальні ресурси, ноу-хау, ліцензії, права користування природними ресурсами тощо, що визначення надає інвестиціям комплексного характеру й охоплює як матеріальні, так і нематеріальні активи [60].

Широкого тлумачення, в економічній теорії існує і звужене розуміння інвестицій як потоку витрат. У такому випадку акцент робиться на часовому та грошовому чиннику інвестування: скільки і коли було витрачено, на який об’єкт і з яким очікуваним терміном окупності. Таке підходить до фінансового аналізу проєктів і дозволяє ефективно класифікувати інвестиції за тривалістю, ризиком, формою власності або джерелом походження коштів. [7, с. 119].

У таблиці нижче представлено розширену класифікацію інвестицій за ключовими ознаками, що дозволяє глибше зрозуміти їхню природу, функціональне призначення та сферу застосування (табл.1.1).

Таблиця 1.1.

Класифікація інвестицій

Критерій класифікації	Тип інвестицій	Опис особливостей	Приклад застосування
За джерелом походження	Внутрішні / Іноземні	Формуються за рахунок внутрішніх ресурсів країни або надходять з-за кордону	Інвестиції українських компаній / Іноземний капітал у сферу IT
За формою вкладення	Фінансові / Реальні	Фінансові представлені у вигляді цінних паперів, реальні — у вигляді фізичних активів	Придбання акцій / Будівництво заводу
За періодом вкладення	Короткострокові / Довгострокові	Розрізняються за часом отримання віддачі від інвестованих коштів	Облігації на 1 рік / Інвестиції в інфраструктуру
За формою власності	Приватні / Державні / Змішані	Залежно від того, хто виступає інвестором — фізична особа, держава або обидва суб’єкти	Проєкти державно-приватного партнерства
За ціллю інвестування	Комерційні / Соціальні	Комерційні мають на меті прибуток, соціальні — суспільний ефект	Будівництво школи або лікарні інвестором

Джерело зроблено на основі [8].

Інвестиції — це багатогранне явище, що охоплює фінансову, матеріальну, технологічну та інтелектуальну сфери. Їхнє значення виходить за межі звичайного капіталовкладення і перетворюється на інструмент стратегічного розвитку, джерело інновацій, фактор зайнятості та передумову для інтеграції у глобальну економіку. Розуміння сутності інвестицій є необхідною умовою для формування ефективної економічної політики держави, бізнес-планування підприємств і зростання національного добробуту .

У сучасній економічній науці інвестиції класифікують за різними критеріями, що дозволяє зрозуміти їхню сутність, функціональне призначення та місце у господарській діяльності. [7]. Однією з важливих класифікацій є поділ інвестицій на виробничо-господарські (реальні) та фінансові. Реальні інвестиції передбачають вкладення в матеріальні та нематеріальні активи, які безпосередньо формують або підвищують виробничий потенціал підприємства. Сюди належать, зокрема, витрати на будівництво, модернізацію обладнання, впровадження технологічних інновацій [5]. Такі інвестиції є базовими для забезпечення довгострокового економічного зростання.

Фінансові інвестиції, хоч і не пов’язані з матеріальним виробництвом, є не менш значущими. Вони включають вкладення у цінні папери, депозити, облігації, акції, інструменти фондового ринку тощо [2]. Цей тип інвестування дозволяє підприємствам забезпечувати ліквідність, хеджувати ризики або створювати додаткові джерела доходу. З розвитком фінансових ринків значення фінансових інвестицій постійно зростає, особливо у висококонкурентних та динамічних ринкових умовах . Залежно від економічної мети інвестиції поділяють на реінвестиції та нетто-інвестиції. Перші спрямовані на оновлення чи відновлення існуючих засобів виробництва, тоді як другі пов’язані з розширенням діяльності, освоєнням нових напрямів бізнесу або створенням абсолютно нових активів [4]. Такий поділ дозволяє оцінювати не лише обсяг інвестиційної активності, а й її якісну структуру — тобто, чи йде мова про просте відтворення, чи про розширене.

Одним важливим класифікаційним підходом є розподіл інвестицій за характером участі: прямі та непрямі. Прямі інвестиції здійснюються інвестором безпосередньо у вибраний ним об’єкт з метою активної участі в управлінні або отримання стратегічних переваг. Непрямі інвестиції мають опосередкований характер і здійснюються через спеціалізованих фінансових посередників (банки, інвестиційні компанії, фонди), що надає змогу навіть непрофесійним інвесторам брати участь у ринку капіталу[3].

За строками здійснення інвестиції поділяють на короткострокові (до 1 року) та довгострокові (понад 1 рік). Довгострокові інвестиції можуть бути орієнтовані на періоди до 2, 3, 5 або більше років. Такий поділ важливий для планування фінансових потоків, оцінки ризиків та узгодження інвестицій з цілями розвитку підприємства[59].

З позиції власності інвестора інвестиції класифікуються як приватні, державні, іноземні або спільні. Кожен з цих типів має свої особливості у механізмах реалізації, джерелах фінансування, ризиках та очікуваннях щодо прибутковості. Державні інвестиції часто спрямовані на реалізацію соціально значущих проектів, тоді як приватні – на отримання прибутку. Іноземні інвестиції є важливим джерелом валютних надходжень і технологічного трансферу [2].

Інвестиції також поділяються за територіальним критерієм — на внутрішні та зарубіжні. Такий поділ особливо актуальний в контексті глобалізації, коли підприємства дедалі активніше розміщують свої капітали в інших країнах у пошуках нових ринків, дешевших ресурсів чи сприятливішого регуляторного середовища. Зарубіжні інвестиції нерідко пов’язані з ризиками політичної нестабільності, валютних коливань, але водночас можуть забезпечити стратегічну диверсифікацію.

Суб’єктами інвестиційної діяльності виступають не лише самі інвестори, а й замовники, виконавці, користувачі, посередники, банки, страхові компанії, органи влади та міжнародні організації. Інвестори, у свою чергу, поділяються на індивідуальних (фізичні та юридичні особи) та інституційних (фінансові

установи, інвестиційні фонди, пенсійні фонди тощо). Саме інституційні інвестори визначають тенденції ринку капіталу, оскільки оперують значними обсягами активів і мають спеціалізовану аналітичну базу [3]. Залежно від цілей, інвестори можуть реалізовувати як стратегічні, так і портфельні підходи — тобто, купувати конт ний пакет підприємства або диверсифікувати вкладення для мінімізації ризиків і отримання стабільного доходу(табл. 1.2).

Таблиця 1.2.

Джерела фінансування інвестиційної діяльності

Категорія джерел	Опис джерела
Власні кошти	Прибуток, амортизаційні відрахування, надходження від реалізації активів
Позикові кошти	Банківські кредити, облігаційні позики
Залучені кошти	Інвестиції від інших суб'єктів господарювання, пайові внески
Бюджетні кошти	Кошти державного та місцевого бюджетів, державні субсидії
Кошти іноземних інвесторів	Капіталовкладення іноземних фізичних та юридичних осіб

Джерело [59].

Інвестиції — це багатогранне економічне явище, що охоплює як реальний, так і фінансовий сектори економіки, має складну класифікацію за низкою параметрів і реалізується через взаємодію великої кількості суб'єктів. Розуміння особливостей є важливич для формування ефективної інвестиційної політики як на рівні окремого підприємства, так і на державному рівні. Фінансування інвестиційної діяльності підприємства базується на різноманітних джерелах, які умовно можна розподілити на кілька груп [7]. Вказується на власні та внутрішньогосподарські резерви, що охоплюють початкові внески до статутного капіталу, частину чистого прибутку, а також амортизаційні відрахування [21]. До цієї категорії відносяться компенсаційні кошти, отримані підприємством у разі стихійних лих або техногенних катастроф, що також можуть бути спрямовані на інвестиційні цілі [21].

Другим джерелом фінансування є позикові кошти. До них належать як традиційні банківські кредити, так і бюджетні чи інвестиційні податкові кредити. Це джерело відрізняється тим, що залучені ресурси необхідно повертати у визначені терміни, часто зі сплатою відсотків, що вимагає ретельного планування та обґрунтування доцільності інвестицій.

Окрему категорію становлять залучені кошти, таке фінансування, отримане шляхом емісії акцій, внесків працівників або юридичних осіб, які набувають пайову участь у статутному капіталі підприємства. Такий підхід дозволяє розширити капітальну базу без негайного боргового навантаження.

Варто виокремити централізовані джерела фінансування, які надходять у результаті перерозподілу фінансових ресурсів в межах концернів, холдингів або асоціацій підприємств. Така практика характерна для великих виробничих об’єднань, де діє система внутрішньої взаємодопомоги та координації.

Державне бюджетне фінансування є ще одним важливим джерелом. Воно здійснюється у межах реалізації цільових програм на національному, регіональному чи галузевому рівнях. Такі кошти можуть мати безповоротний характер, що робить їх функціональним еквівалентом власного капіталу підприємства [14].

У сучасних умовах іноземні інвестиції можуть надаватися як у формі безпосередньої участі у капіталі, так і у вигляді фінансування з боку міжнародних організацій[38]. Такі інвестиції не лише підсилюють фінансову стійкість підприємства, а й сприяють його технологічному оновленню та розширенню міжнародного співробітництва. [24].

У залежності від обраного джерела ресурсів інвестор може використовувати різні форми фінансування: самофінансування, кредитне чи змішане. Самофінансування – найбільш безпечна форма для підприємства, адже базується виключно на внутрішніх ресурсах. Кредитне фінансування доцільне за умови високої очікуваної рентабельності інвестиційного проекту .

Інвестиційна діяльність має широке коло понять і категорій, які відображають різні чинники процесу вкладення капіталу та управління

інвестиціями . Для розуміння структури інвестиційної сфери доцільно представити її складові елементи у вигляді схеми, що показує основні напрями розвитку інвестиційних процесів та взаємозв'язок між ними (рис. 1.1).

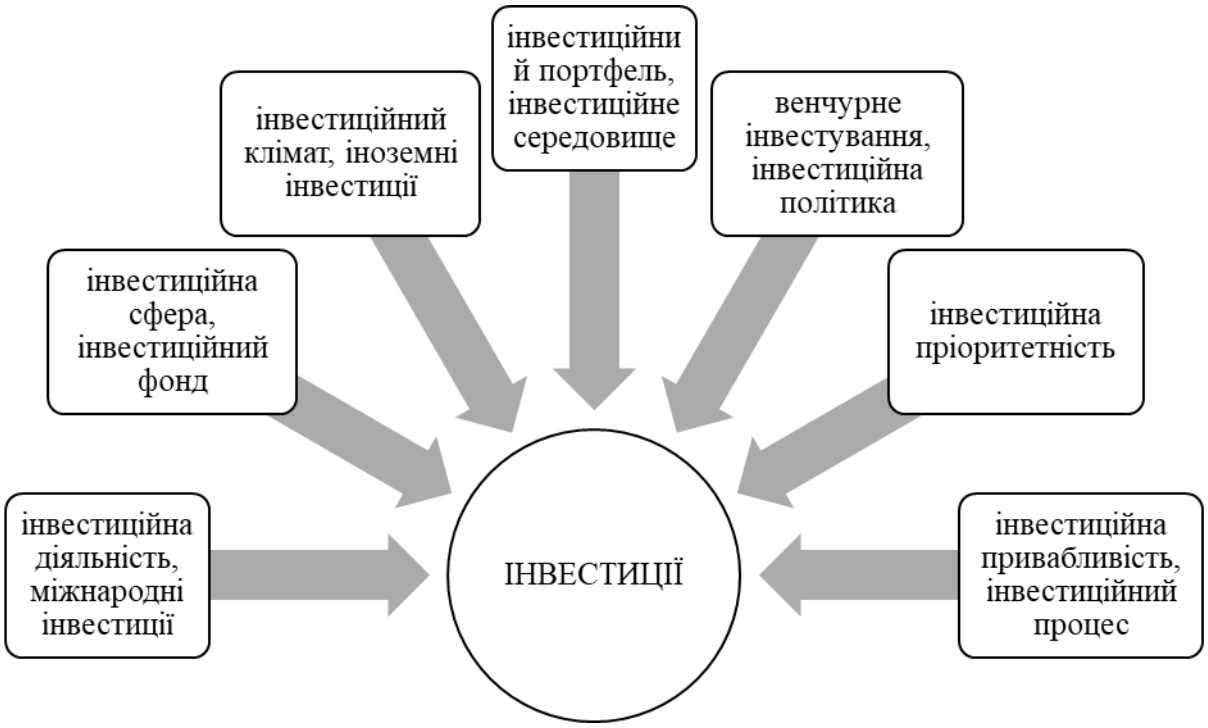

Рис. 1.1. Інвестиції: понятійно-категорійний апарат

Джерело зроблено на основі[7].

Групування інвестицій здійснюється за різними ознаками, що дозволяє аналізувати їхню сутність та визначати особливості інвестиційних процесів [21]. Основними критеріями класифікації є об’єкти вкладення капіталу, рівень інвестиційного ризику, період здійснення інвестицій, джерела фінансування, галузева та територіальна належність, форми власності капіталу, а також спрямованість інвестиційних дій. Схематичне відображення групувальних ознак інвестицій подано на рисунку (рис. 1.2).

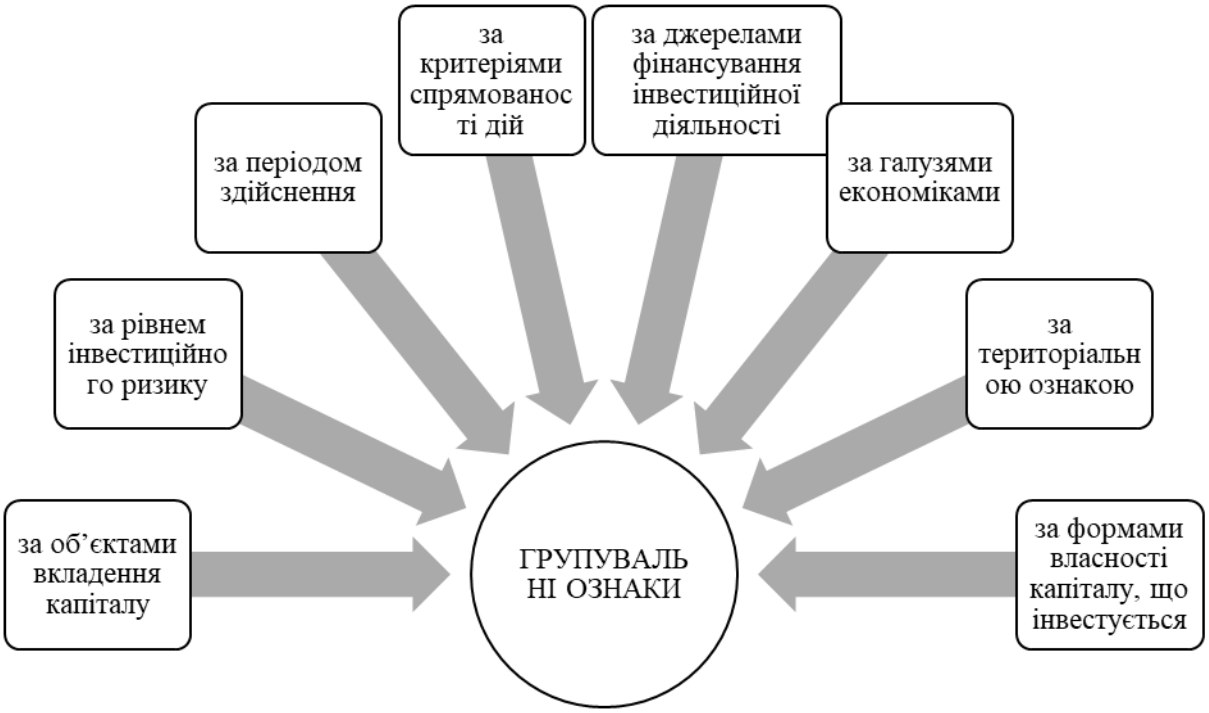

Рис. 1.2. Інвестиції: групувальні ознаки

Джерело зроблено на основі [7].

Методи і показники оцінки інвестиційної діяльності є інструментом аналізу ефективності вкладення коштів та прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Інвестиційна діяльність потребує комплексного підходу до оцінки, що базується на аналізі фінансових потоків, визначенні строку окупності проектів, розрахунку чистої приведеної вартості та внутрішньої норми прибутковості .

Одним із методів оцінки інвестиційної діяльності є розрахунок чистої приведеної вартості (NPV). NPV дозволяє визначити різницю між теперішньою вартістю грошових надходжень та витрат, пов'язаних з реалізацією інвестиційного проекту. Позитивне значення NPV свідчить про доцільність проекту, тоді як негативне — про недоцільність[7].

Іншим методом є визначення внутрішньої норми прибутковості (IRR), яка відображає дисконтну ставку, при якій NPV проекту дорівнює нулю. «Політика ефективного розвитку підприємств», IRR дає змогу оцінити потенційну

дохідність проекту та порівняти її з альтернативними варіантами вкладення коштів[8].

Важливим показником є індекс прибутковості інвестицій (PI), який розраховується як відношення теперішньої вартості майбутніх грошових потоків до первинних інвестиційних витрат. Дозволяє оцінити, скільки одиниць доходу припадає на одиницю вкладених коштів, що є особливо актуальним при обмежених інвестиційних ресурсах .

Метод строку окупності (Payback Period) також широко використовується для оцінки інвестиційної діяльності. Він визначає час, необхідний для повернення первісних інвестицій за рахунок отриманих доходів. Цей метод дозволяє швидко оцінити ризики, пов'язані з інвестиційними проектами. [10]

Серед сучасних методів оцінки інвестиційної діяльності є аналіз чутливості, який дозволяє виявити, як зміна ключових параметрів проекту (витрат, доходів, дисконтної ставки) впливає на його ефективність. У підручнику «Інвестиції» зазначається, що аналіз чутливості дає змогу краще зрозуміти рівень ризику інвестиційного проекту [7].

Важливе значення має оцінка інвестиційної привабливості через аналіз інвестиційного клімату, що включає політичні, економічні, правові та соціальні чинники. Важливость врахування зовнішніх факторів при плануванні інвестиційної діяльності, оскільки вони можуть суттєво вплинути на результати реалізації проектів .

Таким чином, для ефективної оцінки інвестиційної діяльності слід застосовувати комплексний підхід, що поєднує різні методи та показники. Використання рекомендацій провідних фахівців, забезпечує всебічну оцінку проектів та сприяє підвищенню ефективності інвестиційного процесу.

Змішане фінансування є поширенішим у сучасній інвестиційній практиці. Воно дозволяє гнучко комбінувати різні джерела, знижуючи ризики та оптимізуючи вартість капіталу. Ефективність обраної моделі фінансування визначається не лише наявністю коштів, а й якістю управлінських рішень щодо

їх розміщення, обґрунтованістю оцінки ризиків та перспектив прибутковості проектів[7].

1.2 Методи і показники ефективності інвестиційної діяльності

Розвитку ринкових відносин інвестиційна діяльність є однією з ключових форм економічної активності, яка визначає темпи зростання, рівень конкурентоспроможності та перспективи розвитку підприємства. Ефективне управління інвестиціями неможливе без ґрунтовної оцінки інвестиційної привабливості, яка виступає важливою складовою у прийнятті рішень інвесторами, що зумовлює потребу у вивченні методів оцінки інвестиційної привабливості, які б дозволили максимально об’єктивно відобразити потенціал підприємства з точки зору ефективного вкладення капіталу. У зв’язку з цим, особливого значення набуває систематизація та критичний аналіз методів, що застосовуються на практиці, а також визначення найбільш репрезентативних показників, здатних комплексно охарактеризувати інвестиційну діяльність суб’єкта господарювання [35].

Не має єдиного підходу як до визначення, так і до оцінки інвестиційної привабливості. Серед критеріїв, що визначають інвестиційну привабливість підприємства, зазвичай розглядаються такі чинники підприємства, як привабливість продукції, персоналу, фінансовий, територіальний та інші. До продуктових чинники належать: якість, ціна, рівень диверсифікації. До кадрових — якість персоналу та менеджменту. Що стосується фінансових чинники, то тут інвестори найчастіше звертають увагу на структуру власності, ліквідність, прибутковість, фінансову стійкість та платоспроможність організації.

Важливими методами оцінки інвестиційної привабливості є такі [42]:

- метод дисконтованих грошових потоків;
- оцінка на основі аналізу факторів зовнішнього та внутрішнього впливу;
- семифакторна модель;

– інтегрована оцінка на основі внутрішніх показників;

– комплексна оцінка.

Розглянемо ці методи [35].

1. Метод дисконтованих грошових потоків. Метод дисконтованих грошових потоків або ДГП — це інструмент для оцінки майбутніх грошових потоків. Іншими словами, це спроба оцінити привабливість будь-якої інвестиційної можливості на основі того, які грошові потоки вони здатні генерувати в майбутньому. Суть методу базується на простому твердженні — гроші «зараз» коштують більше, ніж гроші «пізніше» — у майбутньому [42]:

І це твердження має об'єктивні причини:

• інфляція;

• наявність інвестиційних ризиків;

• можливість альтернативного інвестування коштів (наприклад, банківські депозити) .

Коефіцієнт дисконтування розраховується за формулою[1]:

$$k_d = \frac{1}{1+r^i},$$

(1.1)

де r — ставка дисконтування;

i — номер періоду;

k— Дисконтування грошових потоків.

Дисконтований грошовий потік здійснюється за формолую[1, с. 265]:

$$DSF = \sum_{i=1}^{n} \frac{CF_i}{1+r^i},$$

(1.2)

де DSF — дисконтований грошовий потік;

CF — грошовий потік у періоді;

i, r — ставка дисконтування;

n — кількість часових періодів .

Ставка дисконтування є основним елементом у формулі дисконтування грошових потоків. Показник показує, чого повинен очікувати інвестор[35].

Основні переваги методу полягають у тому, що він дозволяє оцінити бізнес з нерівномірними, а часто й негативними фінансовими результатами .Також до переваг цього методу можна віднести реалістичність оцінки вартості підприємства, а також здатність побачити прихований потенціал. До недоліків методу слід віднести те, що показники в динаміці переносяться на майбутній період, дані показники є суб'єктивними, тому немає гарантії, що розраховані значення будуть абсолютно правильними. [49].

2. Метод оцінки інвестиційної привабливості на основі аналізу факторів зовнішнього та внутрішнього впливу.

Етапи оцінки інвестиційної привабливості за цим методом:

а) визначення факторів інвестиційної привабливості підприємства на основі експертного методу Дельфі;

б) аналіз інвестиційної привабливості з урахуванням цих факторів;

в) розглядається концепція багатофакторної регресійної моделі впливу факторів, та здійснюється прогноз інвестиційної привабливості підприємства;

г) розробка рекомендацій.

До внутрішніх факторів належать ті, що безпосередньо залежать від результатів діяльності підприємства. Такі фактори є основними, завдяки їх зміні можна регулювати рівень фінансового стану підприємства та тим самим впливати на його інвестиційну привабливість [35].

Зовнішні фактори не залежать від діяльності підприємства, їх можна змінювати, але це вже більш складний та трудомісткий процес.

Головною перевагою цього методу є те, що він враховує як зовнішні, так і внутрішні фактори, що впливають на інвестиційну привабливість підприємства, тобто певною мірою здійснюється комплексний підхід. Але є й недоліки, до яких можна віднести використання експертних оцінок на першому та третьому

етапах цієї методики. Такий фактор знижує точність результатів, оскільки залежить від суб'єктивних оцінок експертів.

3. У семифакторній моделі показником інвестиційної привабливості підприємства є рентабельність активів: чим вона вища, тим ефективніше працює підприємство, отже, воно є більш привабливим з точки зору інвестування .

Наприклад, для вибору найбільш ефективного об’єкта вкладення визначається економічна ефективність порівнюваних обсягів інвестицій за критерієм мінімуму приведених витрат:

Формула семифакторної моделі[7]:

$$Пз=В+Ем \times К- ес, \quad (1.3)$$

де Пз – первині витрати;

В – поточні витрати в розрахунку на одиницю(продукції);

Ем – коефіцієнт мінімальної ефективності капітальних вкладент;

К – питомі капітальні вкладення ;

ес – вартісна оцінка супутніх корисних результатів (екоомічних, соціальних, екологічних) у рограхунку на одиницю продукції.

4. При оцінці інвестиційної привабливості інтегральним методом враховуються лише відносні внутрішні показники господарської діяльності підприємства. Усі розрахунки зводяться до інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства.

Перевагою інтегрального методу є зведення розрахунків до кінцевого інтегрального показника. До недоліків можна віднести використання в розрахунках лише внутрішніх показників підприємства; зовнішні фактори, які також впливають на діяльність організації, не враховуються [35].

5. Комплексна оцінка інвестиційної привабливості підприємства. Найпопулярнішим методом є аналіз фінансового стану підприємства, він відбувається у три етапи [42].

На першому етапі аналізується економічний потенціал підприємства. Для цього слід враховувати напрямок бізнесу, його організаційно-правову форму, обсяги та сферу діяльності [43].

На другому етапі аналізується фінансовий стан підприємства з метою інвестування. Проводиться оцінка фінансового становища підприємства, аналізуються показники ділової активності, платоспроможності, рентабельності та ліквідності .

На третьому етапі оцінюється рівень бізнес-планування.

Усі вищезазначені чинники дозволяють якісно та повно оцінити інвестиційну привабливість підприємства.

Після оцінки всіх критеріїв інвестиційної привабливості запропонованих проектів необхідно сформувати рейтинговий показник, який визначить найвигідніший та інвестиційно привабливий проект для інвестування. [35; 42].

Проаналізувавши різні методи оцінки інвестиційної привабливості, можна зазначити, що багато підходів або не дають повної оцінки інвестиційної привабливості підприємства, або результати оцінки є досить суб'єктивними і, отже, можуть бути неточними, тому потребують корекції [42; 43]. Наприклад, якщо підприємство є товариством з обмеженою відповідальністю, то другий підхід не може бути застосований, оскільки він розроблений для акціонерного товариства, отже, потребує коригування.

Представлений підхід дозволяє врахувати найбільшу кількість факторів, що, у свою чергу, дозволяє знизити ризики потенційного інвестора та дати об'єктивну оцінку інвестиційної привабливості підприємства. Однак він є трудомістким та вимагає великої уваги [49].

Оцінки інвестиційної привабливості здійсюється на основі аналізі фінансового стану підприємства та здійснюється за даними фінансової звітності [43]. Методи оцінки інвестиційної привабливості підприємства передбачає об'єднання даних у групи. Перш за все, фінансовий стан підприємства аналізується на основі фінансової звітності:

• аналіз прибутковості;

• рівень інноваційної активності підприємства;

• аналіз фінансової стійкості;

• аналіз ліквідності та платоспроможності;

• частка підприємства на ринку продукції [42].

Рентабельність – це коефіцієнт, що показує рівень доходів підприємства. Коефіцієнт прибутковості відображає ефективність діяльності підприємства в цілому, а також прибутковість різних його сфер. Тому прибутковість є важливим показником для інвестора. [43]. Для отримання максимально точних даних про прибутковість підприємства необхідно розрахувати такі коефіцієнти:

• рентабельність активів;

• рентабельність продажів;

• рентабельність власного капіталу;

• рентабельність виробничих активів.

Показник фінансової стійкості показує здатність підприємства в майбутньому забезпечити необхідні кошти для виконання виробничого плану. При аналізі фінансової стійкості підприємства враховується залежність підприємства від позикових коштів [49].

За результатами аналізу розроблено шкалу оцінювання характеристик, за якою оцінюється інвестиційна привабливість підприємства. У цьому випадку, під час оцінювання інвестиційної привабливості враховуються показники за звітний рік, які коригуються з урахуванням динаміки за попередній рік [43]. Відповідно до таблиці нижче, кожна оцінка відповідає певній кількості балів. 2 бали присвоюються, якщо оцінка «добра», 1 бал, якщо оцінка «задовільна». Якщо значення показника знаходиться в межах допустимого значення, це відповідає 0 балам. Якщо показник оцінено як «незадовільно» — мінус 1 бал. У випадку, коли значення показника потрапляє до колонки «вкрай незадовільно», присвоюється мінус 2 бали [35].

Після оцінювання всіх показників та визначення балів за кожним з них необхідно обчислити суму всіх балів за представленими характеристиками.

Згідно з таблицею, необхідно визначити рівень інвестиційної привабливості підприємства за сумою набраних балів[49]. Для того, щоб підприємство було інвестиційно привабливим для інвестора, сума балів, набраних за результатами аналізу всіх характеристик, повинна бути більше 20.

Під час порівняння кількох підприємств, найбільш інвестиційно привабливим буде те, у якого сума балів за всіма характеристиками буде більшою, ніж у решти .

Розглянувши методи оцінки інвестиційної привабливості підприємства, можна зазначити, що дані методи мають недоліки та переваги. Наприклад, семифакторний метод та метод інтегральної оцінки за внутрішніми показниками оцінюють інвестиційну привабливість лише з урахуванням внутрішніх факторів [42]. Комплексний метод та метод, заснований на аналізі зовнішніх та внутрішніх факторів, враховують не лише внутрішні, а й зовнішні фактори, які не були враховані в перших двох методах [43]. Але ці методи мають недолік: в аналізі використовуються експертні оцінки, тому отриманий результат є певною мірою суб'єктивним, а отже, неточним. Розглянувши всі підходи до вивчення та оцінки інвестиційної привабливості підприємства, можна виділити підсумковий показник рівня інвестиційної привабливості, який включає сильні сторони існуючих методів. Комплексна оцінка інвестиційної привабливості, яка базується на аналізі фінансового стану підприємства, дозволяє повноцінно виділити підсумковий показник рівня інвестиційної привабливості. [7]. Дана методика має такі переваги: комплексний підхід, аналіз великої кількості показників та коефіцієнтів, точний математичний розрахунок показника, який служить критерієм оцінки інвестиційної привабливості. Цей метод дозволяє враховувати динаміку показників протягом кількох років. Проте, для отримання більш точного результату оцінки інвестиційної привабливості слід використовувати кілька методів .

Підсумовуючи розглянуті підходи, можна стверджувати, що аналіз методів і показників інвестиційної діяльності є важливим для формування стратегічної політики підприємства у сфері залучення капіталу[42]. Кожен із

методів, описаних у цьому підрозділі, має власну специфіку, переваги та недоліки, а тому вибір конкретного інструментарію оцінювання повинен враховувати як особливості діяльності підприємства, так і запити потенційних інвесторів. Комплексний підхід до аналізу інвестиційної привабливості, що поєднує кілька методик, дозволяє забезпечити більш об'єктивну, системну і багатовимірну оцінку інвестиційного потенціалу підприємства, знизити ризики та приймати виважені інвестиційні рішення [43].

1.3. Правові основи оцінки інвестиційної діяльності

Нормативно-правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні є елементом забезпечення стабільного інвестиційного середовища, сприятливого для залучення внутрішніх і зовнішніх ресурсів. Основу регуляторної системи у сфері складає Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 року [1]. Даний нормативно-правовий акт заклав правові, економічні та соціальні підвалини інвестиційної діяльності, визначивши її принципи, суб'єкти та об'єкти, а також механізми державного регулювання інвестиційних процесів. Закон закріпив пріоритет правового захисту інвесторів і встановив рівні умови для всіх учасників інвестиційного ринку, незалежно від форм власності та походження капіталу.

Одним із важливих нормативних актів, що доповнюють законодавче поле інвестиційної діяльності, є Цивільний кодекс України (2003 року) [60]. Він деталізує положення щодо правового режиму майна, яке є об'єктом інвестування, регламентує порядок укладання інвестиційних договорів та встановлює основи для реалізації інвестиційних проектів через різні юридичні форми, включно з договорами спільної діяльності, концесії, оренди та інших. Крі Цивільний кодекс забезпечує правову базу для визначення форм власності на інвестиційні ресурси, що сприяє підвищенню правової визначеності в інвестиційних відносинах.

Важливою складовою системи нормативного забезпечення є Господарський кодекс України, який конкретизує особливості інвестиційної

діяльності суб’єктів господарювання [61]. Кодекс регламентує процедури залучення інвестицій у господарську діяльність підприємств, формування інвестиційних програм, встановлює вимоги до інвестиційних контрактів та окреслює основи правового регулювання діяльності інвестиційних фондів. Господарський кодекс акцентує увагу на ролі держави у стимулюванні інвестиційних процесів через підтримку інноваційної діяльності та створення спеціальних економічних зон.

Важливим в правовій системі України займає Закон України «Про режим іноземного інвестування», прийнятий 1996 року [62]. Він визначає правові гарантії захисту прав іноземних інвесторів, серед яких — недопущення націоналізації, право на репатріацію прибутків, компенсацію збитків у разі прийняття державою рішень, що завдають шкоди інвестиціям. Закон не лише закріплює принцип недискримінації іноземних інвесторів, але й передбачає можливість застосування міжнародних стандартів захисту інвестиційних прав, що відповідає світовій практиці.

Комплексне правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні базується також на положеннях міжнародних угод, які ратифіковані Україною. Йдеться про Вашингтонську конвенцію 1965 року, що передбачає вирішення інвестиційних спорів через Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів (ICSID), та двосторонні угоди про заохочення і захист інвестицій із понад 70 країнами [64]. Інтеграція міжнародних стандартів у національне законодавство сприяє підвищенню довіри іноземних інвесторів та забезпечує їм додаткові механізми правового захисту.

Процес гармонізації українського інвестиційного законодавства з правовою системою Європейського Союзу є важливим , оскільки він стає ключовим чинником інтеграції національного правового поля у загальноєвропейський нормативно-правовий простір та створення сприятливого інвестиційного клімату. У рамках виконання Угоди про асоціацію з ЄС Україна поступово впроваджує європейські норми щодо прозорості інвестиційних процедур, недискримінаційного доступу до ринку та захисту

прав інвесторів. Зокрема, проводиться адаптація норм щодо державної допомоги суб’єктам господарювання, регулювання державних закупівель та боротьби з недобросовісною конкуренцією. Ще одною важливою складовою правового регулювання є розробка спеціальних законодавчих актів, спрямованих на стимулювання інвестиційної активності в окремих секторах економіки, таких як енергетика, агропромисловий комплекс, інфраструктура. Наприклад, прийняття закону про концесії надало додатковий імпульс для реалізації державно-приватних партнерств, а закон про індустріальні парки створює правові умови для залучення інвестицій у виробничий сектор [66].

Інвестиційна діяльність в Україні охоплює різні види капіталовкладень, серед яких ключове місце посідають внутрішні та зовнішні інвестиції. Внутрішні інвестиції формуються за рахунок ресурсів національних суб’єктів господарювання, тоді як зовнішні — за рахунок іноземного капіталу, що надходить з-за кордону. Закон України «Про інвестиційну діяльність» визначає рівноправність усіх інвесторів, незалежно від їхньої національної приналежності, що відповідає принципам відкритості та недискримінації, закріпленим у міжнародних договорах [59].

Правовий статус інвестора в Україні регламентується низкою нормативно-правових актів і передбачає надання інвестору широкого спектра прав та обов’язків. Інвестор має право на самостійне визначення напрямків, об’єктів і форм інвестування, на володіння, користування та розпорядження об'єктами інвестування, а також на отримання прибутку від інвестиційної діяльності. Серед обов'язків інвестора — дотримання законодавства України, включно з екологічними, санітарними та іншими обов’язковими нормами, що регулюють господарську діяльність [61].

Для стратегічних інвесторів та інвесторів у пріоритетні проєкти держава передбачає спеціальні умови. Зокрема, законодавство передбачає можливість укладення спеціальних інвестиційних договорів, що гарантують стабільність умов ведення діяльності та захист від несприятливих змін у законодавстві. Стратегічним інвесторам можуть надаватися податкові та митні пільги, а також

преференції при доступі до об’єктів державної власності чи ресурсів у рамках державного партнерства [62].

Відповідно до Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» визначає перелік сфер, де діяльність можлива лише за наявності ліцензії, що, зокрема, енергетика, фінансові послуги, будівництво об’єктів з підвищеною небезпекою. У рамках політики дерегуляції протягом останніх років в Україні значно скорочено перелік ліцензованих видів діяльності, що сприяє спрощенню умов для реалізації інвестиційних проєктів [65].

Податкове регулювання інвестиційної діяльності є стимулюванні залучення капіталу. В Україні передбачено надання податкових пільг для проєктів у пріоритетних галузях, зокрема в машинобудуванні, IT-секторі, агропромисловому комплексі. Одним із ефективних інструментів підтримки є інвестиційний податковий кредит, що дозволяє інвесторам тимчасово зменшити податкове навантаження за умови реалізації капіталоємних проєктів, які мають важливе значення для розвитку економіки [59].

Також важливою процедурою є проведення due diligence — комплексної перевірки інвестиційного об’єкта на предмет відповідності правовим вимогам. Due diligence дозволяє виявити можливі юридичні ризики, пов'язані з об'єктом інвестування: судові спори, обтяження активів, невідповідність ліцензійних документів, що мінімізує імовірність виникнення проблем після завершення інвестиційної угоди .

Оцінка інвестиційних ризиків також передбачає використання правових механізмів їх мінімізації. Зокрема, широко застосовуються контракти на основі угод про розподіл продукції (УРП) у видобувній галузі, концесійні угоди для залучення інвесторів до об’єктів інфраструктури, а також інвестиційні договори з державними гарантіями . Такі контракти забезпечують інвестору додаткові гарантії стабільності та правового захисту у випадку зміни регуляторного середовища [64].

Міжнародно-правові акти є важливими у забезпеченні правового захисту інвестицій в Україні. Однією з основних багатосторонніх угод, у яких бере

участь Україна, є Вашингтонська конвенція 1965 року про врегулювання інвестиційних спорів між державами та іноземними особами (ICSID) [63]. Участь у цій конвенції дозволяє інвесторам звертатися до Міжнародного центру з врегулювання інвестиційних спорів у разі виникнення суперечок з державними органами. Це забезпечує неупереджене і незалежне вирішення інвестиційних спорів на міжнародному рівні, що значно підвищує привабливість України як країни для вкладення капіталу [64].

Окрім участі в багатосторонніх угодах, Україна уклала понад 70 двосторонніх договорів про заохочення та захист інвестицій із різними державами світу. Дані договори закріплюють взаємні гарантії недискримінаційного режиму, захисту від експропріації, вільного переведення прибутків та справедливого і рівного ставлення до інвесторів. Наявність такого розгалуженого договірного механізму сприяє зміцненню довіри до українського інвестиційного середовища та гарантує інвесторам можливість захисту своїх інтересів за допомогою міжнародних юридичних механізмів [7].

Що до судового захисту прав інвесторів Україна передбачає можливість розгляду інвестиційних спорів як у національних судах, так і в міжнародних арбітражах. Інвестори можуть звертатися до адміністративних, господарських та цивільних судів України для захисту своїх прав, зокрема в справах про порушення інвестиційних договорів чи незаконне втручання державних органів у господарську діяльність. Водночас положення більшості інвестиційних угод передбачають можливість міжнародного арбітражу, що зменшує залежність вирішення спорів від національної юрисдикції і підвищує рівень захисту інвесторів [63].

Особливе значення має включення до інвестиційних угод положень про врегулювання спорів через міжнародний арбітраж — таких, як Арбітражний інститут Торгової палати Стокгольма або Постійна палата третейського суду в Гаазі, що забезпечує додаткові гарантії справедливого судочинства, знижуючи ризики політичного чи адміністративного втручання у процес вирішення інвестиційних спорів [64].

Важливим напрямом розвитку інвестиційного законодавства є його адаптація до норм Європейського Союзу в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [69]. Зокрема, відбувається гармонізація законодавства щодо захисту інвесторів, удосконалення процедур державної допомоги, державних закупівель і корпоративного управління. Особлива увага приділяється впровадженню стандартів доброчесного управління інвестиціями (good governance), що передбачає підвищення прозорості процедур, посилення захисту прав власності та вдосконалення механізмів запобігання корупції.

Таким чином, нормативно-правова база інвестиційної діяльності в Україні характеризується комплексністю та прагненням до модернізації відповідно до міжнародних стандартів. Проте для створення ще більш привабливого інвестиційного клімату необхідно посилити правозастосовчу практику, забезпечити ефективний захист прав інвесторів та продовжити реформування інституційного середовища, що регулює інвестиційну сферу [20].

Висновки до 1 розділу

У результаті опрацювання теоретичних засад інвестиційної діяльності було встановлено, що інвестиції є фундаментальним чинником економічного зростання, оскільки вони забезпечують оновлення виробничого потенціалу, впровадження інновацій та розвиток підприємництва. Інвестиційна діяльність, з огляду на її багатокомпонентну природу, має як фінансову, так і соціально-економічну сутність, охоплюючи не лише капітальні вкладення, а й інтелектуальні ресурси, ноу-хау та управлінські інновації. Її значення в умовах трансформаційної економіки зростає, оскільки саме через інвестиційні механізми країна здатна адаптуватися до зовнішніх викликів та нарощувати конкурентоспроможність.

Аналіз методів і показників оцінювання інвестиційної діяльності показало, що найпоширенішими інструментами залишаються чиста приведена вартість (NPV), внутрішня норма рентабельності (IRR), період окупності (PP) та

індекс прибутковості (PI). Водночас важливим є інтеграційний підхід, що передбачає поєднання кількісних і якісних параметрів, зокрема врахування ризиків, інституційних обмежень і динаміки ринку. Актуальною тенденцією є використання адаптивних методик, що базуються на сценарному моделюванні, чутливості показників та оцінці інвестицій за умов невизначеності.

Вивчення правових основ інвестування в Україні дозволило зробити висновок, що нормативно-правова база в цій сфері є розгалуженою, однак потребує удосконалення з огляду на вимоги інвесторів до стабільності, прозорості й захисту прав власності. Зокрема, Закон України «Про інвестиційну діяльність», інші акти господарського та податкового законодавства формують основу для здійснення інвестування, однак на практиці їх реалізація ускладнюється адміністративними бар’єрами та нестабільною правозастосовчою практикою. Особливої уваги потребує інституціоналізація механізмів державно-приватного партнерства та удосконалення процедур врегулювання інвестиційних спорів. Важливо підкреслити, що інвестиційна діяльність є складним, багаторівневим процесом, успішна реалізація якого потребує синергії між економічними інтересами держави, бізнесу та суспільства. Ефективність інвестування залежить не лише від кількісних показників, а й від якості інституційного середовища, рівня довіри до правової системи та наявності чіткої державної інвестиційної стратегії. У цьому контексті Україна має потенціал для нарощування інвестиційної привабливості за умови впровадження глибоких реформ. Отже, теоретичне обґрунтування інвестиційної діяльності дозволяє краще зрозуміти її місце в економічній системі, оцінити ефективність застосування відповідних методів аналізу та визначити напрями вдосконалення правового поля. Системне осмислення цих чинники є необхідною передумовою для формування дієвої інвестиційної політики, орієнтованої на сталий розвиток, інноваційність та інтеграцію до глобальних економічних процесів.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ПРІОРИТЕТІВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

2.1 Характеристика галузі національної економіки України

Структура національної економіки України характеризується багатогалузевістю, з домінуванням агропромислового комплексу, металургії, енергетики, машинобудування, ІТ-сектору та транспортно-логістичної інфраструктури. Дані галузі забезпечують основні надходження до бюджету та формують експортний потенціал країни, незважаючи на виклики, спричинені війною та економічною нестабільністю [21].

Агропромисловий комплекс (АПК) є дослі сектором економіки, забезпечуючи близько 10% ВВП та понад 40% валютних надходжень від експорту [13]. Україна входить до трійки світових лідерів з експорту зернових, зокрема пшениці, кукурудзи та соняшникової олії [9]. Воєнний стан спричинив значні втрати для АПК, зокрема через окупацію частини територій та блокаду портів, галузі демонструє стійкість завдяки адаптації логістичних ланцюгів та підтримці з боку міжнародних партнерів [4].

Інформаційні технології (ІТ) становлять одну з динамічніших галузей, генеруючи близько 4% ВВП. До початку військового стану ІТ-експорт складав понад 40% усіх експортованих послуг України [18]. Галузь продовжує розвиватися, зберігаючи клієнтську базу та залучаючи нові проєкти, що свідчить про її адаптивність та конкурентоспроможність на світовому ринку .

Енергетичний сектор традиційно базується на ядерній, тепловій та гідроенергетиці [14].Водночас, Україна активно розвиває відновлювані джерела енергії, зокрема сонячну та вітрову енергетику, що сприяє енергетичній безпеці та зменшенню залежності від імпорту енергоносіїв Війна завдала значних збитків енергетичній інфраструктурі, однак відновлення та модернізація галузі залишаються пріоритетними завданнями державної політики .

Машинобудування є важливою складовою промисловості, охоплюючи понад 20 підгалузей, включаючи важке, транспортне, електротехнічне та сільськогосподарське машинобудування. До 2014 року галузь забезпечувала до

30% промислового виробництва, однак через втрату ринків та виробничих потужностей її частка зменшилася до 10% ВВП [15]. Але машинобудування зберігає потенціал для відновлення та розвитку, особливо в контексті післявоєнної реконструкції країни.

Металургія є однією з провідних галузей, зосередженою на виробництві сталі, чавуну та прокату. Україна входила до десятки світових виробників сталі . Однак військовий стан призвів до зупинки або руйнування ключових металургійних підприємств, зокрема в Маріуполі . Відновлення галузі потребує значних інвестицій та модернізації виробничих потужностей [16].

Транспорт і логістика є важливими для функціонування економіки, забезпечуючи внутрішні та міжнародні перевезення. Військовий стан спричинино значні виклики для галузі, зокрема через руйнування інфраструктури та блокаду морських портів. Проте, логістичні компанії адаптувалися до нових умов, розвиваючи альтернативні маршрути та інвестуючи в модернізацію складських хабів, особливо в західних регіонах країни .

Логістична інфраструктура зазнала змін унаслідок повномасштабного вторгнення в Україні. Через бойові дії та окупацію частини територій, зокрема східних та південних регіонів, значна частина логістичних ланцюгів була порушена або знищена. Це призвело до необхідності швидкого реагування бізнесу та держави — багато підприємств і логістичних операторів були змушені релокувати свої потужності до відносно безпечніших західних областей.

Цей процес сприяв розвитку нових логістичних вузлів у Львівській, Івано-Франківській, Закарпатській, Тернопільській та інших областях. Зокрема, активно розвиваються індустріальні парки, складські приміщення класу А, мультимодальні транспортні термінали та сортувальні центри. Значними у цьому процесі приймають міжнародні партнери, зокрема ЄБРР**,** Світовий банк**,** які підтримують розвиток транспортної та логістичної інфраструктури в рамках програм відновлення(рис1.2) .

Рис. 2.1. Структура валового внутрішнього продукту України за галузями, Джерело: [15].

Структура економіки України зазнала суттєвих трансформацій унаслідок військеового стану , однак ключові галузі демонструють стійкість та потенціал для відновлення. Агропромисловий комплекс, ІТ-сектор, енергетика, машинобудування, металургія та транспортно-логістична інфраструктура залишаються пріоритетними галузями економічного зростання та відбудови країни. [20].

Економіка України має багатогалузеву структуру, де провідні позиції займають сектори послуг, промисловості та сільського господарства. Продуктивність праці в Україні варіюється залежно від галузі. Згідно з даними OECD за 2025 рік, додана вартість на одного працівника у постійних цінах 2015 року (табл. 2.1.) [70].

Таблиця 2.1.

Продуктивність праці та додана вартість по галузях

Галузь	Додана вартість на працівника (дол.США)
Сфера послуг	21,000
Промисловість	18,500

Сільське господарство	12,000

Джерело: [70]

Сектор послуг є найбільшим у структурі ВВП України, забезпечуючи 60% валового внутрішнього продукту. Цей сектор включає фінансові послуги, освіту, охорону здоров'я, інформаційні технології та інші. Особливо варто відзначити розвиток IT-індустрії, яка, за даними Global Government Technology Centre, у 2023 році становила 3.5–3.7% ВВП України [41].

Промисловий сектор, включаючи енергетику, складає 28.6% ВВП . Цей сектор охоплює металургію, машинобудування, хімічну промисловість та виробництво енергії. Енергетичний сектор зазнав значних втрат через військовий стан , пошкодження енергетичної інфраструктури[23].

Сільське господарство становить 12.2% ВВП України. Україна є одним із провідних світових експортерів зернових культур, зокрема пшениці та кукурудзи. Але за даними BOFIT, у 2024 році аграрний сектор зазнав зниження обсягів виробництва на 7.3% через несприятливі погодні умови та наслідки військового стану .

Структура економіки України показує значну залежність від сфери послуг, яка забезпечує більшу частину ВВП та має найвищу продуктивність праці. Промисловість та сільське господарство також є важливими, однак зазнають впливу зовнішніх факторів, таких як військовий стан та зміни на світових ринках [70]. Підвищення продуктивності праці в усіх галузях є важливич завданням для забезпечення сталого економічного зростання України.

Експортноорієнтовані галузі традиційно є важливими у забезпеченні валютних надходжень до України, формуючи основу для підтримки платіжного балансу та стабільності національної валюти. У структурі експорту домінують агропромисловий комплекс, металургія та сектор інформаційних технологій. Зокрема, Україна залишається одним із більших світових експортерів зернових культур. У 2023 році країна експортувала близько 49 мільйонів тонн зернових і

зернобобових культур, що забезпечило понад 30% усіх валютних надходжень від експорту [44]. Найважливішими статтями аграрного експорту були пшениця, кукурудза та соняшникова олія, причому за обсягами експорту останньої Україна тримає першість у світі.

Металургія, незважаючи на значні втрати внаслідок воєнного стану , продовжує залишатися важливим джерелом валютних надходжень. До військового стану Україна посідала 13-е місце у світі за обсягами виробництва сталі[23].

Металургійна продукція (сталь, чавун, прокат) забезпечувала близько 20% експортної виручки. Однак руйнування великих металургійних комбінатів у Маріуполі, таких як "Азовсталь" і ММК ім. Ілліча, спричинило різке скорочення виробництва сталі — на понад 60% у 2022–2023 роках. Незважаючи на це, залишки виробничих потужностей на заході та півночі країни, а також нарощування експорту через західні кордони сприяють поступовій стабілізації ситуації.

У валютних надходженнях є сектор інформаційних технологій. У 2023 році експорт IT-послуг склав близько 7 мільярдів доларів США, що дорівнює понад 10% загального експорту країни[41]. Порівняно з традиційними галузями, IT-сектор виявився найбільш стійким до викликів, оскільки основні операції можуть виконуватися дистанційно. Українські IT-компанії швидко адаптувалися до нових умов, зберігаючи контракти із замовниками зі США, Європи та Азії, що забезпечило стабільний приплив валюти навіть у період активних бойових дій.

Водночас військовий стан спричинив суттєвого удару по промисловості, будівництву, транспортній сфері та роздрібній торгівлі. За даними Держстату, у 2022–2023 роках загальні втрати промислового виробництва перевищили 30%, особливо у східних та південних регіонах країни [11]. Багато підприємств були змушені або згорнути виробництво, або перемістити свої потужності в більш безпечні регіони.

Релокація бізнесу стала одним із важливих трендів у період війни. За даними Міністерства економіки України, станом на кінець 2023 року понад 800 підприємств змінили місце розташування, переважно переїхавши до західних областей: Львівської, Закарпатської, Івано-Франківської та Тернопільської [18]. Захід України, який до військового стану поступався у рівні промислового розвитку, перетворився на новий економічний центр з активним розвитком виробничих і логістичних кластерів.

Наслідком релокації стало зростання ділової активності у західних регіонах. Львів, Івано-Франківськ та Ужгород стали важливими центрами для малого та середнього бізнесу, IT-компаній, виробників меблів, легкої промисловості та харчової продукції. Це сприяло створенню нових робочих місць, розвитку інфраструктури та підвищенню рівня життя у цих регіонах, хоча також поставило виклики, пов'язані із перевантаженням місцевих ринків праці та житла. Крім того, релокація бізнесу створила додаткові можливості для економічної диверсифікації України. Нові економічні центри у західних областях формують більш збалансовану економічну карту країни, зменшуючи залежність від східних індустріальних регіонів, які традиційно домінували в економічному житті України, що відкриває перспективи для довгострокової перебудови економіки на основі інноваційних галузей та сталого розвитку.

Експортноорієнтовані галузі залишаються основними джерелами валютних надходжень України, допомагаючи стабілізувати економіку в умовах війни. Водночас, процес релокації бізнесу сприяв формуванню нових економічних центрів, що може стати основою для післявоєнного відновлення та модернізації національної економіки на принципах стійкості та регіонального балансу [18].

Малий і середній бізнес (МСБ) є важливимв економіці України, особливо в умовах війни та післявоєнного відновлення. Станом на 2024 рік, Малий і середній бізнес становить 99,9% усіх підприємств країни, забезпечує 81,6% зайнятості в бізнес-секторі та генерує 70,2% доданої вартості [47].

Незважаючи на значні виклики, спричинені війною, малий і середній бізнес демонструє стійкість. У 2023 році 64% МСБ тимчасово призупинили або закрили свою діяльність, але до 2024 року багато з них відновили роботу. Програми підтримки, такі як RISE від Світового банку, спрямовані на підтримку 20 000 МСБ та створення або збереження щонайменше 40 000 робочих місць [50].

Уряд України затвердив Стратегію розвитку та цифрової трансформації МСБ до 2027 року. Дана стратегія передбачає відновлення зруйнованих підприємств, інноваційний розвиток, цифрову трансформацію та зелений перехід. Очікується, що реалізація стратегії призведе до зростання індексу економічної свободи бізнесу на 14 пунктів та збільшення кількості експортерів до понад 35 000 [41].

Малий і середній бізнес сприяє інтеграції України до світової економіки. Платформи, такі як Варшавська фондова біржа, виявили інтерес до сприяння IPO українських МСБ, що може залучити мільярди доларів інвестицій та сприяти інтеграції українських підприємств у глобальну економіку . Проте МСБ стикається з низкою викликів, включаючи дефіцит робочої сили через мобілізацію та міграцію, ошкодження інфраструктури. У відповідь на це уряд впроваджує програми повернення українців з-за кордону та створення умов для їхнього працевлаштування [47].

У 2024 році малий і середній бізнес залишається приоритетними для економічного зростання та відновлення України. Завдяки державній підтримці, міжнародній допомозі та власній стійкості, малий і середній бізнес сприяє створенню робочих місць, інноваційному розвитку та інтеграції України до світової економіки .

За період 2020–2024 років структура валового внутрішнього продукту України зазнала істотних змін, що відбивають як довгострокові тенденції, так і наслідки надзвичайних обставин, зокрема військ. Однією з ключових тенденцій є поступове скорочення частки промисловості у ВВП. Якщо у 2020 році промисловість формувала понад 21% ВВП, то у 2023 році цей показник впав до

15,9%. У 2024 році, за прогнозами Національного банку України, очікується незначне зростання частки до 16,5%, що пов'язано з адаптацією виробничих потужностей до нових умов, локалізацією виробництва в безпечніших регіонах і частковим відновленням індустріальної інфраструктури. Падіння в попередні роки було зумовлено руйнуванням великих промислових підприємств на сході та півдні країни, порушенням ланцюгів постачання та втратою доступу до зовнішніх ринків (Табл. 2.2) [41].

Таблиця 2.2.

Структура ВВП України за видами економічної діяльності (2020–2024 роки, у %)

Вид економічної діяльності	2020	2021	2022	2023	2024	2020/2024
Сільське господарство	8,2	10,1	8,5	7,8	8,0	- 0,2
Промисловість	21,1	20,3	17,0	15,9	16,5	- 4,6
Будівництво	3,9	4,2	3,2	3,5	3,8	- 0,3
Торгівля	15,2	15,8	14,5	13,9	14,2	- 1
Транспорт і логістика	6,1	6,0	5,0	4,8	5,2	- 0,9
Інформаційні технології (IT)	4,1	4,5	5,3	5,7	6,2	2,1
Фінансова діяльність	4,8	4,9	4,6	4,4	4,5	- 0,3
Освіта, охорона здоров’я, культура	15,5	16,0	17,4	18,1	18,3	2,8
Інше	21,1	18,2	24,5	25,9	23,3	2,2

Джерело: [41]

Аналіз показав що господарство зберігається однією з базових галузей економіки України. У 2021 році аграрний сектор досяг пікової частки в 10,1% ВВП завдяки сприятливій кон’юнктурі світових ринків і рекордним врожаям. Проте через активні бойові дії, мінування сільськогосподарських угідь, обмеження експорту й дефіцит ресурсів частка агросектору знизилася до 7,8% у 2023 році. У 2024 році спостерігається часткове відновлення — до 8,0% ВВП — завдяки стабілізації ситуації в центральних і західних регіонах, активному

відновленню експорту через альтернативні шляхи, такі як «зерновий коридор» і сухопутні маршрути до країн ЄС [41].

Інформаційно-комунікаційні технології, демонструють стабільне зростання. Якщо у 2020 році частка ІТ-послуг у ВВП становила 4,1%, у 2024 році вона досягла 6,2%. Україна утримує провідні позиції серед країн Центральної та Східної Європи за обсягами експорту ІТ-послуг, які за підсумками 2024 року перевищили 7 мільярдів доларів США[50]. Гнучкість бізнес-моделей, можливість роботи в дистанційному форматі, а також стабільний попит з боку міжнародних замовників забезпечили стійкість ІТ-галузі навіть в умовах військового стану, роблячи її одним з ключовою галузю валютних надходжень[11].

Сектор освіти, охорони здоров'я та соціальних послуг зріс у структурі економіки. Частка цих сфер у ВВП піднялася з 15,5% у 2020 році до 18,3% у 2024 році. Це пояснюється не лише збільшенням державного фінансування на охорону здоров'я та освіту в умовах війни, а й розвитком дистанційних освітніх програм, реформуванням системи охорони здоров'я і розширенням соціальної підтримки для внутрішньо переміщених осіб. Соціальний сектор став критично важливим для забезпечення базових потреб населення в умовах кризи.

Будівельна галузь протягом 2020–2024 років демонструвала відносно стабільну динаміку з часткою у ВВП на рівні 3,2–4,2%. Після падіння у 2022 році, пов’язаного з активними бойовими діями, у 2023–2024 роках розпочалося поступове відновлення завдяки реалізації державних програм реконструкції та відбудови інфраструктури, зокрема житлового фонду та транспортних об'єктів у західних і центральних регіонах [41].

Торгівля та транспорт, які постраждали через руйнування логістичної інфраструктури, скорочення обсягів внутрішнього споживання та порушення експортно-імпортних операцій, знизили свою частку у ВВП. Так, частка торгівлі впала з 15,2% у 2020 році до 13,9% у 2023 році, тоді як транспорт зменшився з 6,1% до 4,8%. Ці сектори залишаються стратегічно важливими для

економічної стабільності та відбудови, особливо в контексті інтеграції з європейськими транспортними мережами (TEN-T) [50].

Фінансовий сектор демонструє відносну стійкість: частка фінансової діяльності у ВВП коливається в межах 4,4–4,9%. Банківська система продовжує функціонувати навіть в умовах надзвичайних викликів, зберігаючи ліквідність та забезпечуючи кредитування ключових галузей економіки. Страховий ринок хоч і зазнав скорочення, однак виявив здатність до адаптації через розвиток нових продуктів, зокрема страхування воєнних ризиків.

У категорії «Інше», яка охоплює адміністративні послуги, охорону, операції з нерухомістю та інші види діяльності, спостерігається збільшення частки з 18,2% у 2021 році до 25,9% у 2023 році, що частково пояснюється зростанням гуманітарної активності, волонтерських ініціатив, а також розвитком нових форм зайнятості, пов'язаних із кризовими умовами (табл.2.3) .

Таблиця 2.3.

Частка основних галузей у структурі експорту України (% від загального обсягу експорту), 2020–2024 роки

Галузь	2020	2021	2022	2023	2024	2020/2025
Аграрний сектор (АПК)	38,2	41,0	53,5	52,8	51,3	+13,1
Металургія	30,1	27,3	15,6	14,1	15,0	-17,1
Хімічна промисловість	7,8	8,2	6,1	5,5	5,9	-1,9
Машинобудування	6,5	5,9	3,4	3,1	3,3	-3,2
IT-послуги (експорт цифрових сервісів)	4,6	6,2	7,3	8,2	9,1	+4,5
Інші галузі	12,8	11,4	14,1	16,3	15,4	+2,6

Джерело: [41]

Динаміка змін у структурі українського експорту в період 2020–2024 років показав трансформації, що стали наслідком як внутрішніх структурних тенденцій, так і зовнішніх викликів. Військовий стан, глобальна економічна нестабільність, обмеження логістичних шляхів та зміни кон'юнктури світових ринків суттєво скоригували експортні пріоритети країни. Серед усіх секторів більш стійким залишався агропромисловий комплекс, частка якого у загальній

структурі експорту зросла з 38,2% у 2020 році до 53,5% у 2022-му, досягнувши свого пікового значення на тлі скорочення діяльності інших галузей. У 2023 та 2024 роках аграрний сектор утримує понад 50% експортної виручки, що свідчить про його системну стійкість та важливим у забезпеченні валютних надходжень країни в умовах кризи. Експорт зернових, олійних культур, продукції тваринництва та переробки залишався основним джерелом зовнішньої торгівлі, що частково компенсувало втрати в інших сферах [41].

Металургійний сектор, зазнав кризи. Його частка зменшилася з 30,1% у 2020 році до 14,1% у 2023-му. Основні причини падіння пов’язані з руйнуванням виробничих потужностей у східних регіонах, зокрема в Маріуполі, обмеженням доступу до портової інфраструктури та порушенням залізничних перевезень. Хоча у 2024 році прогнозується незначне зростання частки металургії до 15%, це радше свідчення локальної стабілізації, а не ознака відновлення галузі. Її подальше відродження потребує модернізації виробництва, переходу до технологій «зеленої» металургії та відповідності екологічним стандартам ЄС.

Інформаційно-комунікаційні технології залишилися одним із небагатьох секторів, що демонстрував стабільне зростання навіть в умовах війни. Частка ІТ-експорту зросла з 4,6% у 2020 році до 8,2% у 2023-му, з прогнозованим зростанням до 9,1% у 2024 році. Така позитивна динаміка пояснюється високим рівнем мобільності сектору, можливістю роботи в онлайн-режимі та збереженням стабільного попиту на українські ІТ-послуги з боку США, Європейського Союзу та Азії. ІТ-індустрія не лише залишається джерелом стабільних валютних надходжень, але й є важливим чинником створення нових робочих місць і стимулювання інноваційного розвитку економіки.

Машинобудівна галузь зазнала значного скорочення. Частка експорту машинобудування впала з 6,5% у 2020 році до 3,1% у 2023 році, і навіть прогнозоване зростання до 3,3% у 2024 році свідчить радше про спроби стабілізації, ніж про відновлення [44]. Причинами кризи стали як військові

руйнування, так і тривалий період деградації виробничих потужностей, відставання у впровадженні інноваційних технологій та втрата конкурентоспроможності на міжнародному ринку. Для виходу з кризи галузь потребує значних інвестицій у технічне оновлення та зміну експортної стратегії.

Хімічна промисловість також перебуває під тиском негативних факторів. Її частка у експорті знизилася з приблизно 8% у 2020–2021 роках до 5,5% у 2023 році. Зниження обумовлене залежністю від імпортних ресурсів, розривами логістичних ланцюгів та пошкодженням виробничої інфраструктури. Прогноз на 2024 рік передбачає зростання частки до 5,9%, що свідчить про потенціал галузі до відновлення за умови залучення інвестицій, модернізації технологій та орієнтації на внутрішній ринок з подальшим виходом на глобальні екологічно чутливі ринки .

Інші галузі, які раніше забезпечували 12–16% експорту, продемонстрували тенденцію до зростання, досягнувши 16,3% у 2023 році. В цей сегмент входить малий та середній бізнес, креативна індустрія, меблева промисловість, легка промисловість, а також нові сегменти, які швидко адаптуються до ринкових змін. У 2024 році очікується стабілізація на рівні 15,4%, що свідчить про поступову диверсифікацію експорту й розвиток нішевих напрямів, здатних компенсувати втрати традиційних важких галузей [18].

Структура українського експорту за останні роки зазнала кардинальних змін. Відбулося зсування акцентів від традиційних індустріальних секторів на користь агропромислового комплексу, цифрових послуг та креативних індустрій. Така трансформація свідчить про високу адаптивність економіки, водночас підкреслюючи її вразливість до глобальних та внутрішніх шоків. Подальший розвиток потребуватиме активної структурної перебудови, залучення інвестицій, модернізації виробництва та стратегічної переорієнтації на ринки з високим попитом на високотехнологічну та інноваційну продукцію [41].

2.2 Ефективність інвестиційної діяльності

Оцінка ефективності інвестиційної діяльності є важливою категорією в аналізі динаміки економічного розвитку як окремих суб'єктів господарювання, так і національної економіки в цілому [3].Інвестиції слугують не лише джерелом модернізації основного капіталу й впровадження інновацій, але й виступають основним чинником підвищення продуктивності праці, розширення виробничих можливостей, зростання доданої вартості та забезпечення конкурентоспроможності продукції на внутрішніх і зовнішніх ринках. В умовах трансформації глобального економічного середовища та нових викликів, зокрема повномасштабної війни, стратегічне значення ефективного залучення та використання інвестиційного ресурсу для сталого розвитку України зростає [30].

Аналіз динаміки валових капітальних інвестицій в Україні у 2020–2024 роках виявляє гостру чутливість інвестиційної активності до кризових шоків та екстремальних економічних умов. У 2020 році, під впливом пандемії COVID-19, глобальні економічні процеси зазнали істотного уповільнення, що призвело до падіння інвестиційної активності в Україні на 38,2% [22]. Бізнесові структури масово переглядали свої інвестиційні програми, призупиняли капітальні вкладення, а загальна невизначеність на фінансових ринках суттєво обмежувала доступ до ресурсів для розвитку [4].

У 2021 році економіка продемонструвала ознаки відновлення після пандемічного шоку. Валові капітальні інвестиції зросли на 39,2%, що було відображенням відкладеного попиту на оновлення виробничих потужностей і оптимізму бізнесу щодо перспектив економічного зростання. Проте цей позитивний імпульс мав короткостроковий характер і вже у 2022 році був повністю нівельований через повномасштабне вторгнення Російської Федерації. Наслідком війни стали руйнування промислової інфраструктури, порушення логістичних ланцюгів, евакуація бізнесу та масштабне згортання інвестиційної

активності, що призвело до падіння валових капітальних інвестицій на 35,7% [19].

Незважаючи на воєнний стан, 2023 рік ознаменувався частковою стабілізацією інвестиційної активності. Зростання інвестицій становило 32,4%, що свідчить про адаптацію суб'єктів господарювання до нової економічної реальності [22]. Позитивну динаміку було забезпечено за рахунок переміщення підприємств до безпечніших регіонів країни, активізації будівельної діяльності, розширення ІТ-сектору та аграрного виробництва. Значну частку у пожвавленні інвестицій відігравали державні програми підтримки, грантові ініціативи та проекти міжнародної технічної допомоги.

У 2024 приріст обсягів валових капітальних інвестицій до 615,0 млрд грн, що дорівнює 16,0% річного зріс . Цей показник свідчить про посилення інституційної спроможності економіки до відновлення . Інвестиційна активність зосереджується переважно у стратегічних секторах: енергетика, логістика, агропереробка, цифрові технології та будівництво критичної інфраструктури. Суттєвим чинником залишається зовнішня фінансова підтримка в межах міжнародних програм допомоги Україні та реалізації Плану відновлення країни (талб. 2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка валових капітальних інвестицій в Україні (млрд грн), 2020–2024 роки

Рік	Обсяг валових капітальних інвестицій, млрд грн	Темп зростання / падіння, % до попереднього року
2020	447,4	-38,2%
2021	622,9	+39,2%
2022	400,5	-35,7%
2023	530,0	+32,4%
2024	615,0	+16,0%

Джерело: [19].

Динаміка валових капітальних інвестицій у 2020–2024 роках показує не стійкість інвестиційного процесу до глобальних та національних кризових явищ, водночас демонструючи високий адаптаційний потенціал української

економіки. Від подальшого темпу зростання інвестицій, їхньої галузевої структури та ефективності використання значною мірою залежатиме успішність економічного відновлення, підвищення міжнародної конкурентоспроможності та інтеграція України у глобальні виробничі та торговельні ланцюги вартості.

Таблиця 2.5

Основні показники оцінки ефективності інвестування в реальному секторі України (2020–2024 роки)

Показник	2020	2021	2022	2023	2024	2020/2024
ROI (рентабельність інвестицій), %	12,4	14,1	8,7	10,5	12,0	-0,4
IRR (внутрішня норма рентабельності), %	15,2	16,8	10,1	12,4	13,7	-1,5
PP (період окупності), роки	4,2	3,9	5,7	5,1	4,6	+0,4
NPV (середнє по типових проєктах), млн грн	2,8	4,2	1,3	2,1	3,0	+0,2
PI (індекс прибутковості)	1,21	1,34	1,09	1,15	1,26	+0,5

Джерело: [19].

Щодо динаміки основних фінансових показників інвестиційної діяльності (табл. 2.5.) економіка України впродовж 2020–2024 років наочно показує залежність ефективності капіталовкладень від зовнішніх шоків і кризових явищ. Початок періоду позначився пандемічною рецесією 2020 року, коли ключові індикатори інвестиційної ефективності — показники рентабельності інвестицій (ROI) та внутрішньої норми доходності (IRR) — зберігали відносно помірні значення: 12,4% і 15,2% відповідно [14]. Такий рівень свідчив про здатність української економіки підтримувати базову інвестиційну активність навіть за умов глобальних обмежень. Середній період окупності інвестицій тоді становив 4,2 року, що відповідало середньорегіональним показникам для економік, що трансформуються [16].

У 2021 році ситуація на інвестиційному ринку покращилась: ROI підвищився до 14,1%, IRR зріс до 16,8%, а індекс прибутковості (PI) сягнув 1,34 що стало результатом поступового відновлення економічної активності після

пандемії, поліпшення ділового середовища та активізації внутрішнього попиту. Такі тенденції засвідчили адаптивність українського бізнесу до посткризових умов і високий рівень інституційної гнучкості [16]. Однак вже у 2022 році розпочався радикальний злам тренду через повномасштабну війну. Ефективність інвестицій зазнала суттєвого погіршення: ROI скоротився до 8,7%, IRR впав до 10,1%, період окупності інвестицій зріс до 5,7 року. Особливо показовим є зменшення чистої приведеної вартості проєктів (NPV) майже втричі — з 4,2 млн грн у 2021 році до 1,3 млн грн у 2022-му. Індекс прибутковості PI знизився до 1,09, що наблизилося до граничної позначки ефективності інвестицій. Така деградація фінансових результатів обумовлена масштабними руйнуваннями виробничих і логістичних потужностей, різким падінням внутрішнього споживання та виходом частини іноземного капіталу (. рис. 2.1.).

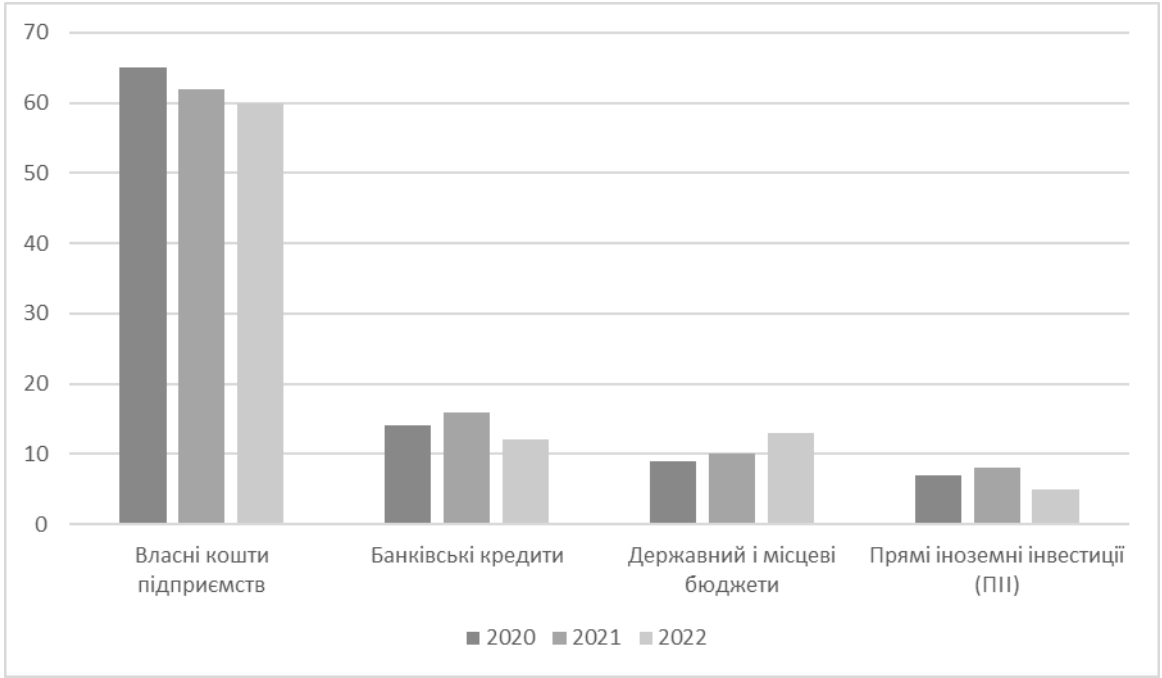

Рисунок 2.1 «Структура джерел фінансування інвестиційної діяльності в Україні, % (2020–2024 роки)»

Джерело: [19].

Поступове відновлення стало помітним у 2023 році. Показники почали покращуватися: ROI підвищився до 10,5%, IRR досяг 12,4%, а період окупності скоротився до 5,1 року. Індекс прибутковості PI становив 1,15, що свідчить про відновлення мінімально прийнятного рівня рентабельності інвестиційних проєктів [20]. У цих змінах відіграли релокація бізнесу до безпечніших регіонів, зростання обсягів міжнародної технічної допомоги та перші ознаки стабілізації завдяки внутрішнім програмам стимулювання економічної активності [21].

У 2024 році динаміка: ROI зростала до 12,0%, IRR — до 13,7%, PI — до 1,26, а чиста приведена вартість інвестпроєктів збільшиться до 3,0 млн грн. Період окупності зменшиться до 4,6 року. Такі показники свідчать про поступове зниження ризиків інвестування, посилення довіри до державної економічної політики та поступовий перехід до відновлювальної фази розвитку. Зростання PI і NPV підтверджує, що інвестиційні проєкти знову починають генерувати стійкий грошовий потік, а відновлення ефективності інвестицій виходить на довоєнні рівні.

Таблиця 2.6

Структура джерел фінансування інвестиційної діяльності в Україні, % (2020–2024 роки)

Джерело фінансування	2020	2021	2022	2023	2024	2020/2024
Власні кошти підприємств	65,4	61,7	59,8	60,5	58,9	-6,5
Банківські кредити	14,3	16,2	11,5	12,1	14,0	-0,3
Державний і місцеві бюджети	9,1	10,4	12,8	13,3	14,5	+5,4
Прямі іноземні інвестиції (ПІІ)	6,8	7,5	5,0	4,6	6,2	-0,6
Інші джерела (гранти, лізинг тощо)	4,4	4,2	10,9	9,5	6,4	+2

Джерело: [24].

Аналіз динаміки показників ефективності капіталовкладень (Табл. 2.6.) засвідчує надзвичайну чутливість інвестиційного середовища України до глобальних і внутрішніх шоків, водночас демонструючи високий рівень адаптивності бізнес-структур. Перспективи на 2024 рік свідчать про обережне, але стабільне відновлення інвестиційної активності, особливо в стратегічних

секторах — агропромисловості, енергетиці, інформаційних технологіях, логістиці та відновленні критичної інфраструктури [25].

Представлена динаміка основних фінансових показників інвестиційної діяльності у реальному секторі економіки України свідчить про виражений вплив зовнішніх кризових чинників на ефективність капіталовкладень. У 2020 році, на тлі пандемії COVID-19, базові індикатори, зокрема ROI та IRR, залишались на відносно помірному рівні (12,4% та 15,2% відповідно), що демонструвало збереження певної економічної активності попри глобальні обмеження. Період окупності тоді становив 4,2 роки, що відповідало середньому рівню по регіону для країн з перехідною економікою [21]. Вже у 2021 році показники значно покращились: ROI зріс до 14,1%, IRR – до 16,8%, індекс прибутковості (PI) досяг 1,34. Це був рік часткового відновлення ділової активності, який підтвердив здатність українських підприємств швидко адаптуватися до змін [21].

У 2022 році ефективність інвестицій різко знизилася. ROI впав до 8,7%, IRR – до 10,1%, а період окупності зріс до 5,7 років, що свідчить про зниження прибутковості та зростання ризиків проєктів. Показник NPV (чиста приведена вартість) скоротився майже втричі — з 4,2 млн грн у 2021 році до 1,3 млн грн у 2022 році. Така динаміка обумовлена втратою доступу до активів, логістичних ланцюгів, інфраструктури, а також падінням внутрішнього попиту й обмеженнями на зовнішніх ринках. Індекс прибутковості опустився до 1,09, що межує з пороговим значенням ефективності, нижче якого інвестиції втрачають економічну доцільність [23].

У 2023 році відбулося часткове покращення — ROI піднявся до 10,5%, IRR до 12,4%, а період окупності зменшився до 5,1 року. Це свідчить про поступову адаптацію українського бізнесу до умов воєнного стану , перенесення активності в безпечні регіони, залучення технічної допомоги, а також про перші позитивні сигнали зі сторони донорського фінансування та внутрішніх державних програм стимулювання. Індекс прибутковості PI становив 1,15, що є знаком слабкої, але все ж прибутковості інвестицій .

У 2024 році відбулось покращення ситуації: ROI – 12,0%, IRR – 13,7%, PI – 1,26, NPV – 3,0 млн грн. Це означає підвищення рентабельності вкладень, зниження ризику, укріплення довіри до економічної політики держави. [38]. Період окупності скорочується до 4,6 року, що може бути ознакою переходу до відновлювальної фази. Зростання значень PI і NPV вказує на те, що інвестпроєкти знову починають генерувати достатній грошовий потік, що перевищує інвестиційні витрати, а внутрішні показники ефективності відновлюються до рівня початку десятиліття .

Аналіз показників свідчить про високий ступінь інвестиційної ефективності до загальноекономічної ситуації, зокрема безпекової, але також демонструє позитивну динаміку та адаптивність бізнесу [20]. Аналіз у 2024 році вказує на повернення довіри до інвестування, особливо у стратегічні сектори: агропромисловість, IT, енергетику, логістику та інфраструктуру. Поступове скорочення періоду окупності, зростання прибутковості проєктів і покращення NPV дозволяють говорити про відновлення внутрішнього інвестування як механізму економічної стабілізації та росту [24].

Аналіз динаміки показників рентабельності інвестицій (ROI) у провідних галузях економіки України протягом 2021–2024 років роказує структурні зміни в економічній ефективності капіталовкладень, зумовлені трансформацією внутрішнього економічного середовища під впливом масштабних кризових явищ. Нерівномірність віддачі інвестицій чітко віддзеркалює ступінь адаптивності окремих секторів до шокових викликів, серед яких домінуючим виступила повномасштабна війна [16].

Інформаційні технології залишаються найдинамічнішим сегментом за рівнем інвестиційної рентабельності. У 2021 році ROI в IT-секторі становив 18,6%, у 2024 рік цей показник досягне 20,1%. Таке зростання обумовлене високою мобільністю галузі, гнучкістю бізнес-моделей, мінімальною залежністю від фізичної інфраструктури та стабільним попитом на цифрові послуги з боку міжнародних ринків. IT-компанії України продемонстрували здатність не тільки втримати позиції на глобальній арені, але й укріпити їх, що

зумовлює стійкість галузі до кризових впливів і робить її одним із ключових драйверів економічного зростання [15].

Агропромисловий комплекс, як один з основних експортних секторів, продемонстрував певну волатильність. У 2022 році ROI у сільському господарстві знизився до 9,1% через втрати, спричинені мінуванням земель, руйнуванням логістичних маршрутів та коливаннями валютного ринку [21]. Проте вже у 2023–2024 роках спостерігається стабілізація і зростання ефективності до 11,7% і 12,9% відповідно, що свідчить про високий адаптаційний потенціал аграрного сектору та його стійкість як стратегічного джерела валютних надходжень. Інвестиційна привабливість агросектору зосереджується у напрямах агропереробки, розвитку логістичної інфраструктури, технологічної модернізації та створення ланцюгів доданої вартості [22].

У 2022 році ROI у промисловому секторі знизився до 6,8% із 11,2% у 2021 році . Основними чинниками зниження стали руйнування промислових об'єктів, перебої в енергопостачанні та різке скорочення експортних можливостей [8]. Проте відновлення в секторі набирає обертів: у 2023 році ROI досяг 8,3%, у 2024 році досяг рівні 9,5%, що вказує на поступову реіндустріалізацію, стимульовану внутрішніми інвестиціями та державними програмами відбудови критичної інфраструктури (табл. 2.7)

Таблиця 2.7

Оцінка ефективності інвестицій за галузями економіки України (ROI, %) у 2021–2024 роках

Галузь	2021	2022	2023	2024	2020/2025
Сільське господарство	13,5	9,1	11,7	12,9	-0,6
Промисловість	11,2	6,8	8,3	9,5	-1,7
Будівництво	9,7	7,5	9,8	11,3	+1,6
IT-сектор	18,6	17,2	19,4	20,1	+1,5
Транспорт і логістика	10,4	5,7	7,2	8,4	-2
Відновлювана енергетика	12,3	10,6	12,9	14,5	2,2

Джерело: [16].

Будівельна галузь показав позитивну динаміку в інвестиційній ефективності, що відображає зростання попиту на реконструкцію житлового фонду, транспортної і соціальної інфраструктури. ROI в цьому секторі зріс із 7,5% у 2022 році до 11,3% . Висока окупність капіталовкладень свідчить про швидке повернення інвестицій, зумовлене масштабними потребами у відновленні зруйнованих об'єктів і розвитком нових логістичних хабів [21].

Сектор транспорту та логістики зазнав негативного впливу : у 2022 році ROI впав до 5,7% порівняно з 10,4% у 2021 році. Проблеми, пов'язані з блокадою портів, руйнуванням залізничних шляхів та обмеженням міжнародної торгівлі, значно вплинули на прибутковість галузі. Проте вже у 2023–2024 роках спостерігається пожвавлення: показники рентабельності зростають до 7,2% і 8,4% відповідно, що відображає адаптацію транспортної системи через створення альтернативних логістичних маршрутів та розвиток прикордонної інфраструктури. [26].

Відновлювана енергетика стала однією з найбільш перспективних галузей із точки зору інвестиційної ефективності. ROI у цьому секторі збільшився з 10,6% у 2022 році і до 14,5% у 2024 році. В умовах руйнування традиційної енергетичної інфраструктури і зростаючої потреби в енергонезалежності, відновлювані джерела енергії — зокрема сонячна та вітрова енергетика — стають центром залучення інвестицій. Підтримка з боку міжнародних партнерів, спрямована на розвиток «зеленої» енергетики, забезпечує стабільний притік капіталу в цей сектор . Для інвесторів це сектор з відносно низькими ризиками у середньостроковій перспективі, особливо у поєднанні з державними гарантіями та страховими механізмами, які підтримуються міжнародними партнера

Таким чином, відновлювана енергетика поступово трансформується зі сфери з обмеженим потенціалом у ключовий елемент національної енергетичної політики та магніт для стратегічних інвестиці .

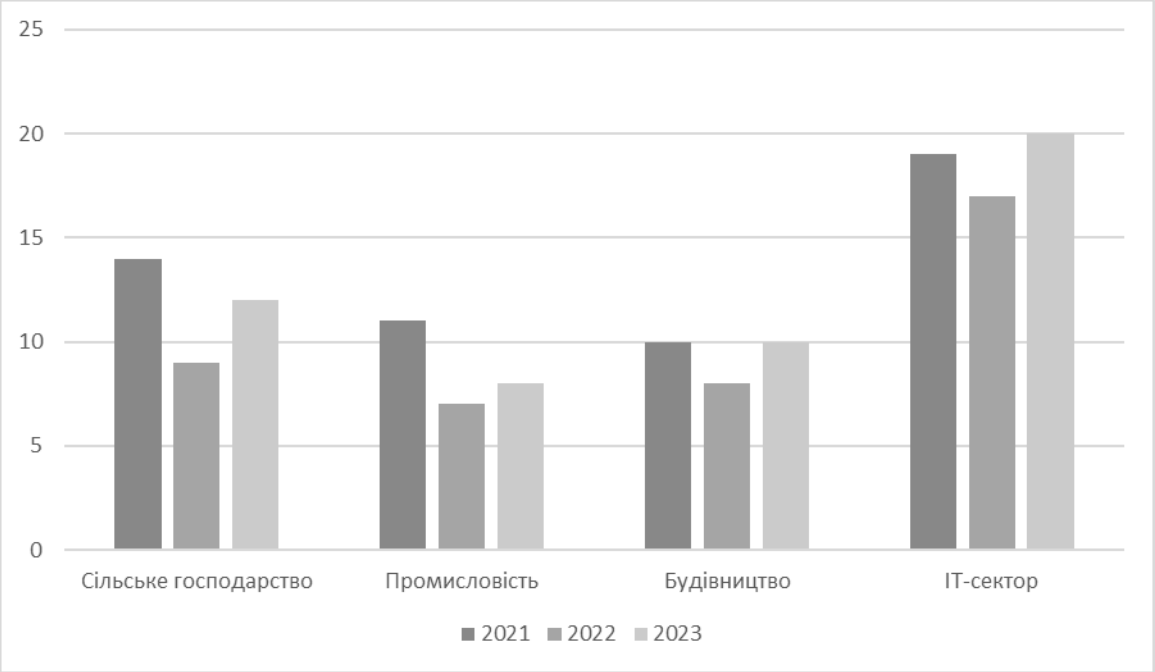

Рис 2.3 «Динаміка ефективності інвестицій за галузями економіки України (ROI, %) у 2021–2024 роках»

Джерело: [16].

Узагальнені дані свідчать про те, що інвестиційна привабливість української економіки поступово зміщується на користь високотехнологічних, гнучких і менш ресурсозалежних секторів. Найвищі перспективи продовжують демонструвати цифрова економіка, відновлювана енергетика, агропереробка, логістика та будівництво. Натомість традиційні галузі промисловості та транспорту потребують комплексної модернізації, інноваційних підходів і системної підтримки з боку держави [3].

Ефективне інвестування в сучасних умовах вимагає переоцінки не лише поточної рентабельності, але й довгострокового впливу на економічний розвиток, зайнятість, технологічне оновлення, екологічну стійкість та соціальну стабільність. Формування прозорого, інноваційного та передбачуваного інвестиційного середовища є критично важливою умовою для сталого економічного зростання України у посткризовий період [6].

2.3 Аналіз привабливості об'єктів інвестування

Аналіз привабливості об’єктів інвестування є важливим етапом формування інвестиційної стратегії як на рівні окремого підприємства, так і в рамках національної економічної політики. Вибір напряму капіталовкладень передбачає оцінку не лише очікуваної прибутковості, але й таких параметрів, як рівень ризику, прогнозована стабільність правового середовища, галузеві перспективи, макроекономічна ситуація, політична стабільність, рівень інфраструктурного розвитку та трудового потенціалу . Для України, що переживає глибокі трансформації під впливом війни, визначення інвестиційно привабливих об'єктів потребує системного аналізу як економічних, так і геополітичних реалій [4].

Згідно з даними рейтингу інвестиційної привабливості секторів економіки України на 2025 рік, безумовним лідером залишається IT-сектор. Він демонструє найвищий прогнозований рівень рентабельності інвестицій (ROI) на рівні 20,5% за низького рівня ризику. Така стійкість пояснюється високим рівнем мобільності галузі, стійким міжнародним попитом на цифрові послуги та активною державною підтримкою в межах ініціативи «Дія.City». IT-сектор залишається одним із небагатьох, хто не лише втримав свої позиції в умовах війни, а й розширив експортний потенціал [12].

Відновлювана енергетика посідає другу позицію за інвестиційною привабливістю, з ROI на рівні 15,2% і середнім рівнем ризику . Розвиток цього сектору стимулюється руйнуванням традиційної енергосистеми та глобальним переходом до «зеленої» енергетики. Відновлювана енергетика приваблює як державне, так і донорське фінансування, що дозволяє реалізовувати масштабні проєкти у сфері сонячної та вітрової генерації, водночас знижуючи енергетичну залежність країни .

Агропереробна промисловість з прогнозованим ROI у 13,3% демонструє стабільно високий інвестиційний потенціал завдяки наявності потужної сировинної бази та світовому попиту на продовольство. Орієнтація на розвиток внутрішньої переробки, зменшення залежності від експорту сировини та

інвестування в агрологістику відкривають перед галуззю значні можливості для залучення капіталу [2].

Будівництво житла та інфраструктурні проєкти характеризуються високими показниками рентабельності (відповідно 11,8% і 10,9%). Вони залишаються серед пріоритетних напрямів через гостру потребу у відновленні зруйнованої інфраструктури та житлового фонду. Висока прибутковість у поєднанні з державною підтримкою та фінансуванням з боку міжнародних організацій робить ці галузі стратегічними для відбудови економіки України .

Помірну інвестиційну привабливість мають такі сектори, як охорона здоров'я, транспорт і логістика, а також промисловість. Їхній ROI коливається у межах 8,7–9,5% . Основними обмеженнями виступають значні інституційні ризики, складнощі із залученням кадрів, руйнування інфраструктури та нестабільність у постачанні енергоресурсів. Незважаючи на це, довгостроковий розвиток цих галузей має важливе значення для забезпечення економічної та соціальної стабільності.

Найнижчий рівень інвестиційної привабливості має сфера туризму і культури, де прогнозований ROI становить лише 6,4% при високому рівні ризику. Низький туристичний потік, безпекові загрози та недорозвинена інфраструктура значно обмежують потенціал для масштабних капіталовкладень. Відновлення цієї сфери вимагатиме довгострокової стратегії розвитку та активного державно-приватного партнерства [11].

Таблиця 2.8

Рейтинг привабливості галузей економіки України для інвестування (на 2025 рік)

Галузь економіки	Потенціал зростання	Рівень ризику	ROI, % (прогноз)	Інвестиційна привабливість
IT та цифрові технології	Дуже високий	Низький	20,5	Висока
Відновлювана енергетика	Високий	Середній	15,2	Висока
Агропереробна промисловість	Високий	Середній	13,3	Висока
Будівництво житла	Високий	Середній	11,8	Висока

Інфраструктурні проєкти	Високий	Середній	10,9	Висока
Охорона здоров’я	Середній	Середній	9,5	Помірна
Транспорт і логістика	Середній	Високий	8,7	Помірна
Промисловість	Середній	Високий	9,1	Помірна
Туризм і культура	Середній	Високий	6,4	Низька

Джерело: [14]

Аналіз факторів, що визначають інвестиційну привабливість об’єктів, свідчить про безпекову ситуацію. Саме наявність гарантій безпеки є базовою умовою для реалізації будь-якого інвестпроєкту. Наступними за значенням є правова стабільність і державна підтримка, що включає як фінансові, так і організаційні інструменти стимулювання інвесторів [35]. Також інфраструктурна забезпеченість регіонів, доступ до логістики, наявність кваліфікованого трудового ресурсу та рівень цифровізації державних сервісів.

Таблиця 2.9

Фактори, що впливають на інвестиційну привабливість об’єктів (2025)

Фактор	Ступінь впливу	Коментар
Безпекова ситуація	Дуже високий	Визначає можливість реалізації проєкту та збереження активів
Правова стабільність	Високий	Сприяє довірі інвесторів, зменшує ризики втрати прав на власність
Державна підтримка	Високий	Включає податкові пільги, компенсації, співфінансування з бюджетів
Доступ до логістики та інфраструктури	Середній	Важливий для об’єктів у сфері експорту, будівництва та агропереробки
Кваліфікований трудовий ресурс	Середній	Визначає ефективність реалізації проєкту, особливо в IT та промисловості
Гранти та міжнародна техдопомога	Середній	Дозволяє зменшити власні вкладення та компенсувати ризики
Рівень цифровізації процесів	Помірний	Сприяє прозорості дозвільних процедур, швидкості запуску інвестпроєктів
Екологічні та соціальні стандарти	Помірний	Стають важливими для іноземних інвесторів та фондів ESG-напрямку

Джерело: [24].

Таким чином, інвестиційна привабливість України у 2025 році концентрується у високотехнологічних, гнучких і швидко зростаючих галузях, орієнтованих на глобальні тренди сталого розвитку. Фокус на ІТ, відновлюваній енергетиці, агропереробці, будівництві та інфраструктурі відображає стратегічні пріоритети модернізації економіки та забезпечення її стійкості в умовах глобальних викликів і процесів відбудови після війни [31].

Висновки до 2 розділу

У межах проведеного аналізу встановлено, що структура національної економіки України є багатогалузевою, проте нерівномірною у своїй динаміці розвитку. Найстійкішими в умовах воєнних викликів залишаються галузі з високим ступенем мобільності та адаптивності — інформаційні технології, агропромисловий комплекс і будівництво. Водночас традиційні індустріальні сектори, такі як важка промисловість і транспорт, зазнали суттєвих втрат. Структурні зміни свідчать про поступову переорієнтацію економіки на високотехнологічні, гнучкі та менш ресурсоємні напрями, що відповідає загальносвітовим трендам економічної модернізації.

Аналіз ефективності інвестиційної діяльності показав високу чутливість основних фінансових показників до зовнішніх кризових факторів, передусім до повномасштабної війни. Динаміка валових капітальних інвестицій відображає як глибокі потрясіння 2022 року, так і поступове відновлення у 2023–2024 роках. Показники рентабельності інвестицій демонструють позитивні тенденції в ІТ-секторі, будівництві та агропереробці, що є важливим сигналом для потенційних інвесторів. Разом із тим стабілізація інвестиційної активності залишається надзвичайно залежною від безпекової ситуації, доступу до фінансування та інституційного середовища. Оцінка інвестиційної привабливості об’єктів свідчить про наявність чітких пріоритетних напрямів для капіталовкладень. Лідерами є ІТ та цифрові технології, відновлювана

енергетика, агропереробна промисловість, будівництво житла й інфраструктурні проєкти. Водночас галузі охорони здоров'я, транспорту та культури вимагають системної підтримки для підвищення інвестиційної привабливості. Ключовими факторами, що впливають на інвестиційні рішення, залишаються безпекова ситуація, правова стабільність, державна підтримка та доступ до інфраструктури. Підвищення рівня цифровізації державних сервісів і впровадження принципів ESG дедалі більше визначатимуть конкурентоспроможність України на глобальному інвестиційному ринку.

Загалом результати аналізу дозволяють стверджувати, що стратегія активізації інвестиційної діяльності в Україні має базуватися на розвитку інноваційних секторів економіки, модернізації традиційних галузей, створенні сприятливого інституційного середовища та забезпеченні макроекономічної і політичної стабільності. Формування прозорих правил гри, гарантування прав інвесторів та активна інтеграція у міжнародні ринки мають стати основою для залучення інвестицій і побудови стійкої економіки майбутнього.

РОЗДІЛ 3
ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПРІОРИТЕТІВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1 Пріоритети розвитку інвестиційної діяльності України

Аграрний сектор України залишається одним із привабливих напрямів для інвестицій завдяки своїм природним ресурсам та історично високій ролі в агроекспорті. За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, до повномасштабної війни Україна забезпечувала понад 10% світового експорту пшениці і входила до топ-3 постачальників кукурудзи та соняшникової олії. Площа сільськогосподарських угідь країни складає близько 70% території (близько 42,7 млн га). Продовольча безпека на глобальному рівні після пандемії та війни стає критичним питанням, тому інвестиції в модернізацію аграрної інфраструктури, логістики та зрошення мають стратегічне значення. Особливу увагу привертають проєкти у сфері агропереробки та впровадження технологій "точного землеробства"[48].

Енергетичний сектор України також має потенціал для інвесторів, особливо у сфері відновлюваної енергетики. Згідно з даними Держенергоефективності, ще у 2021 році Україна мала близько 10% електроенергії з ВДЕ (вітрові, сонячні, біоенергетичні установки). В умовах зруйнованої традиційної енергетичної інфраструктури та потреби в енергетичній незалежності розвиток "зеленої" енергетики є не лише екологічним, а й стратегічним пріоритетом. Програма "30 ГВт до 2030 року" передбачає збільшення потужностей відновлюваної енергетики, і Україна вже підписала угоди про залучення інвестицій у проєкти сонячної та вітрової енергетики на суму понад 2 млрд доларів США [30].

Інформаційні технології та цифрова економіка є одним із найдинамічніших секторів економіки України. У 2021 році IT-експорт склав близько 6,8 млрд доларів США, що на 36% більше, ніж у попередньому році (дані IT Ukraine Association). Українські IT-компанії мають конкурентні переваги у вигляді високого рівня кваліфікації спеціалістів та відносно

невеликих витрат на ведення бізнесу. Розвиток стартап-екосистеми, включно з проектами у сфері штучного інтелекту, блокчейн-технологій та кібербезпеки, посилює інтерес іноземних інвесторів. Крім того, уряд України активно підтримує цифровізацію державних послуг через проєкт "Дія", який вже став прикладом для інших країн [12].

Інфраструктурний сектор, зокрема відновлення доріг, портів і залізниць, є критично важливим для поствоєнної реконструкції України. Зруйновані об’єкти транспортної інфраструктури, за оцінками Світового банку, потребують інвестицій обсягом понад 75 млрд доларів США. Відновлення логістичних ланцюгів сприятиме зростанню експорту та внутрішньої торгівлі, а розвиток індустріальних парків і логістичних хабів має стратегічне значення для інтеграції України в європейські ринки. Особливу увагу інвесторів привертають проєкти реконструкції портів на Чорному морі та модернізація залізничної мережі з переходом на європейську колію [53].

Військово-промисловий комплекс (ВПК) набуває нового значення через актуальні виклики національної безпеки. Україна має потужні традиції у виробництві бронетехніки, авіаційних двигунів і ракетних технологій. Військові замовлення зростають, а з ними і потреба у модернізації оборонної промисловості. За даними "Укроборонпрому", вже понад 60% підприємств галузі працюють над розробкою нових технологій подвійного призначення . Інвестиції у ВПК відкривають перспективи не лише для забезпечення національної безпеки, а й для розвитку експортного потенціалу, особливо на ринках країн, що зміцнюють свою обороноздатність.

Будівництво та нерухомість також виступають пріоритетними напрямами інвестицій, з огляду на масштаби руйнувань. Прямі збитки Україні від руйнування житлового фонду перевищують 55 млрд доларів США. Уряд вже розробив концепцію відновлення з акцентом на принципах "Build Back Better" — більш енергоефективне, інклюзивне та стійке будівництво. Потреба в житлі, соціальній інфраструктурі (школи, лікарні) та комерційній нерухомості створює

значні можливості для інвесторів, особливо в проєктах державно-приватного партнерства [67].

Усі зазначені сектори є не лише економічно вигідними для інвестицій, а й стратегічно важливими для довгострокового розвитку країни. Інвестиції в них сприятимуть структурній перебудові економіки, зниженню залежності від окремих секторів (як-от сировинного експорту) та інтеграції України у глобальні ланцюги доданої вартості. Водночас необхідна системна державна підтримка, мінімізація ризиків для інвесторів через міжнародні гарантії, податкові стимули і сприяння прозорості ведення бізнесу [26].

Однією з інноваційних ініціатив українського уряду є програма "єРезидентство", спрямована на залучення іноземних IT-підприємців. Вона дозволяє громадянам інших країн зареєструвати компанію в Україні, управляти нею онлайн і сплачувати податки за спрощеною процедурою без фізичної присутності в країні. Програма орієнтована насамперед на спеціалістів у сфері інформаційних технологій, стартапів і фриланс-платформ. У 2023 році було оголошено, що "єРезидентство" потенційно може залучити понад 10 тисяч іноземних підприємців і щорічно приносити до держбюджету близько 1 млрд грн у вигляді податкових надходжень [25]. Ще однією ініціативою є Програма підтримки великих інвесторів, або як її неофіційно називають — "інвестняні". Ця програма спрямована на залучення стратегічних інвестицій обсягом від 20 млн євро та створення не менше 80 робочих місць із середньою зарплатою не нижче за регіональну. Уряд гарантує таким інвесторам окремого супровідника — "інвестняню", яка допомагає вирішувати всі бюрократичні питання, а також пропонує компенсацію витрат на підключення до інженерних мереж та податкові пільги. За підсумками 2023 року в межах програми було підписано угоди з інвесторами на суму понад 500 млн євро у сферах харчової промисловості, енергетики та логістики [36].

Україна застосовує податкові пільги у пріоритетних секторах для стимулювання інвестицій. Наприклад, IT-компанії, що працюють у рамках спеціального правового режиму "Дія City", сплачують податок на прибуток за

ставкою 9% замість стандартних 18%. Також передбачено зниження ЄСВ (єдиного соціального внеску) для IT-працівників, що робить сектор ще більш привабливим для інвесторів. Для підприємств у сфері відновлюваної енергетики існують "зелені" тарифи, які стимулюють інвестування в сонячні та вітрові електростанції. У 2023 році IT-галузь забезпечила понад 6% ВВП України, а експорт IT-послуг сягнув 7,3 млрд доларів США.

Іншим важливим елементом стимулювання інвестицій є підтримка індустріальних парків. Законодавство передбачає пільгове оподаткування для учасників таких парків, зокрема, звільнення від сплати мита на ввезення обладнання та податку на прибуток протягом перших 10 років. Станом на 2024 рік в Україні зареєстровано 66 індустріальних парків, більшість із яких орієнтовані на виробництво, логістику та IT [46].

Важливо зазначити, що Україна прагне забезпечити страхування воєнних ризиків для інвесторів у рамках співпраці з такими міжнародними структурами, як MIGA (Агентство багатосторонніх гарантій інвестицій, група Світового банку). Це дає змогу захистити інвесторів від політичних ризиків, що є критичним чинником у воєнний і поствоєнний період. У 2023 році вже понад 100 іноземних компаній подали заявки на отримання таких гарантій для інвестицій в Україну [38].

У секторі відновлення інфраструктури діють спеціальні інвестиційні програми, що передбачають спрощення процедур для проєктів у сфері реконструкції доріг, мостів, залізниць і портів. Програма відновлення під егідою Ukraine Facility (план ЄС) передбачає виділення Україні 50 млрд євро до 2027 року, частина яких буде спрямована саме на стимулювання приватних інвестицій і інфраструктурні об'єкти.

Не менш важливим є залучення інвестицій у відновлювану енергетику через систему аукціонів на розміщення нових об'єктів. Пілотні проєкти демонструють значну зацікавленість інвесторів, а прогнозований потенціал встановлених потужностей ВДЕ в Україні до 2030 року оцінюється в 30 ГВт

[31] Це дає підстави очікувати стрімке зростання частки "зеленої" енергії в енергобалансі країни та формування нового кластеру інвестиційної активності.

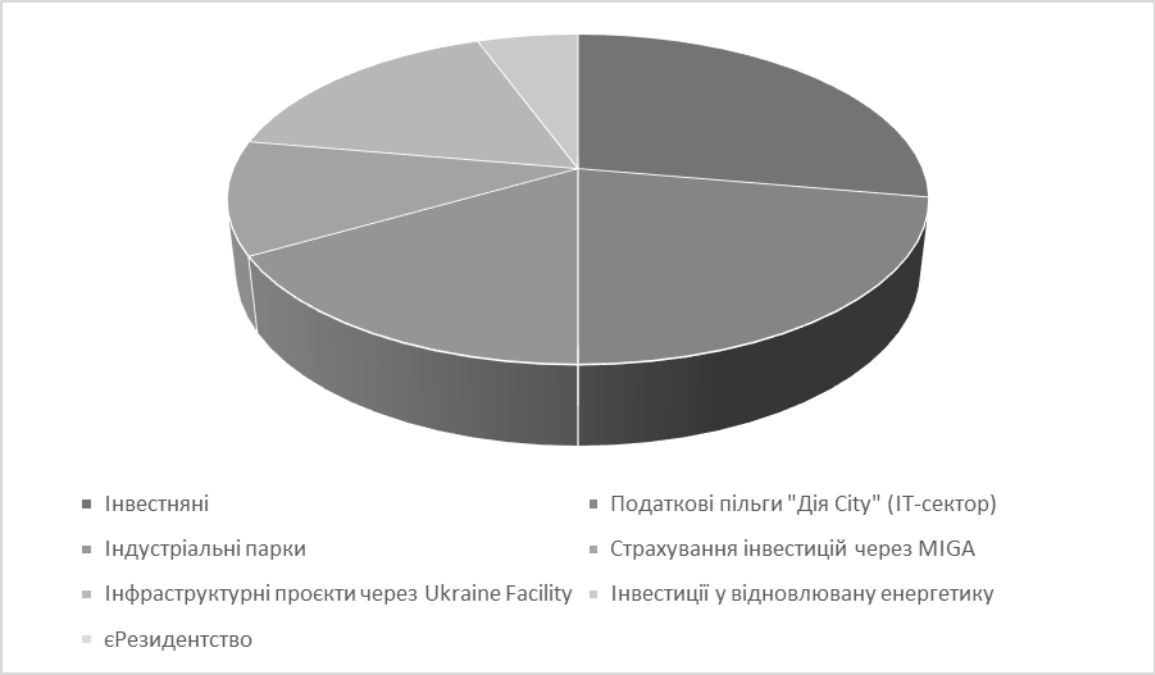

Рис. 3.1. Структура державних програм та механізмів підтримки інвестиційної діяльності в Україні

Джерело: [46].

Одним із важливіших напрямів стимулювання інвестицій в Україну є співпраця з провідними міжнародними фінансовими організаціями. Зокрема, Міжнародна фінансова корпорація (IFC), що входить до групи Світового банку, активно працює над залученням приватних інвестицій у стратегічні сектори економіки України. IFC реалізує програми підтримки малих та середніх підприємств, агросектору, інфраструктурних проєктів, забезпечуючи фінансування та консультаційну допомогу. У 2023 році IFC оголосила про створення спеціального інвестиційного фонду для України обсягом 2 млрд доларів США, спрямованого на відновлення приватного сектору економіки [45].

Ще однією важливою структурою є Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), який уже понад 30 років підтримує інвестиційні проєкти в Україні. ЄБРР зосереджується на модернізації енергетики, транспортної

інфраструктури та розвитку малого бізнесу. У 2023 році банк інвестував понад 1,7 млрд євро в Україну, причому більшість проєктів супроводжувалися гарантіями ризиків, що суттєво підвищує довіру приватних інвесторів до країни.

Світовий банк також бере активну участь у відновленні України через механізми гарантування інвестицій. У межах програми Rapid Damage and Needs Assessment оцінено збитки України від війни в 411 млрд доларів США, і значна частина зусиль спрямована на створення умов для відновлення економіки через залучення приватних інвестицій за допомогою фінансових гарантій, пільгового кредитування та технічної підтримки [47].

Важливою подією для міжнародної співпраці стала Ukraine Recovery Conference (URC), яка у 2023 році відбулася в Лондоні. Платформа зібрала понад 1000 міжнародних партнерів, інвесторів, донорів і політичних лідерів. В рамках конференції було оголошено про зобов'язання мобілізувати понад 60 млрд доларів США на підтримку відновлення України. URC стала майданчиком для презентації проєктів у сфері енергетики, агробізнесу, цифрової економіки, інфраструктури, а також для запуску нових партнерських ініціатив[.

На регіональному рівні одним із важливих інструментів залучення інвестицій стали індустріальні парки. Відповідно до урядової стратегії, регіони отримали більше повноважень у створенні спеціалізованих індустріальних зон зі спрощеним режимом оподаткування та доступом до інфраструктури. Станом на 2024 рік в Україні функціонує 66 індустріальних парків, і кількість продовжує зростати, особливо в центральних і західних областях, де безпечніша ситуація для бізнесу [49].

Особлива увага приділяється відновленню деокупованих територій. Програми відбудови передбачають створення особливих економічних режимів для залучення інвесторів у ці регіони: податкові пільги, спрощене регулювання, пріоритетне підключення до інженерних мереж, що дозволяє стимулювати

розвиток малого та середнього бізнесу, агропереробки, логістики і будівництва на територіях, які потребують швидкої реінтеграції у національну економіку.

Таким чином, міжнародна співпраця через фінансові інститути та ініціативи партнерів у поєднанні з регіональними пріоритетами, такими як індустріальні парки та особливі умови для відновлення, формує потужну платформу для довгострокового залучення інвестицій в Україну. Ці заходи не лише сприятимуть відновленню економіки, але й забезпечать її модернізацію та інтеграцію в глобальні економічні процеси [50].

3.2 Інвестиційна діяльність України

Воєнний стан в Україні суттєво вплинула на інвестиційний клімат, створивши ризики для внутрішніх та зовнішніх інвесторів. Основними бар'єрами є фізичні руйнування інфраструктури, зростання вартості страхування інвестицій і нестабільність бізнес-середовища. За даними Європейської бізнес асоціації (EBA), близько 63% іноземних компаній в Україні на початку 2023 року призупинили або скоротили інвестиційні плани через високі безпекові ризики. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) скоротилися до 5 млрд доларів США у 2022 році порівняно з 7,4 млрд доларів США у 2021 році.

Попри складнощі, секторний розподіл інвестицій демонструє певну стійкість. Найбільше інвесторів цікавлять аграрний сектор, який залишається стратегічним для глобальної продовольчої безпеки; IT-сфера, що продовжує розвиватися навіть в умовах війни; та логістика, яка є критично важливою для забезпечення експорту. За даними Національного банку України, у 2023 році агросектор залучив понад 30% прямих інвестицій, IT-сфера — 25%, логістичні послуги та транспорт — близько 15%, що свідчить про пріоритетність галузей, які мають відносно швидку окупність та високий експортний потенціал [53].

Високі ризики безпеки залишаються найсуттєвішою перешкодою для активізації інвестиційної діяльності. Постійна загроза ракетних ударів, замінування територій, руйнування об'єктів критичної інфраструктури змушують інвесторів утримуватися від довгострокових проєктів. За оцінками

агентства Fitch, інвестиційний ризик України залишається на рівні "B-", що відображає високу політичну та економічну нестабільність [54]. Ще одним суттєвим викликом є недосконаліть судової системи та слабкий захист прав власності. Хоча в останні роки Україна проводить судову реформу, рейтинг захисту інвесторів, згідно з даними Світового банку (Doing Business), залишається на середньому рівні — Україна займає 64 місце серед 190 країн за показником захисту міноритарних інвесторів. Судові тяганини, корупційні ризики та нерівність перед законом знижують інвестиційну привабливість країни.

Серйозною проблемою є стан інфраструктури. Через війну в Україні зруйновано або пошкоджено понад 120 тис. об’єктів інфраструктури, включно з мостами, дорогами, залізничними коліями та логістичними вузлами, щоускладнює не лише доставку товарів, а й загалом ведення бізнесу. Відновлення інфраструктури вимагає колосальних капіталовкладень, що стає додатковим стримувальним чинником для приватних інвесторів без гарантій з боку держави чи міжнародних партнерів [57].

Енергетична безпека також є критично важливою для інвестиційної діяльності. Через системні удари по енергетичній інфраструктурі в зимовий період 2022–2023 років Україна втратила понад 40% енергопотужностей, що створювало регулярні відключення електроенергії та перебої в роботі підприємств. Інвестори змушені враховувати додаткові витрати на автономні джерела енергопостачання, що підвищує вартість ведення бізнесу. Варто зазначити, що, незважаючи на всі ризики, Україна має потенціал для відновлення інвестиційної активності за умови реалізації реформ і забезпечення належного рівня безпеки [60]. Позитивним сигналом є наявність міжнародних програм страхування інвестицій, а також ініціативи щодо створення спеціальних економічних зон і індустріальних парків. Після стабілізації безпекової ситуації країна може розраховувати на суттєве зростання інвестиційного інтересу, особливо в інфраструктуру, агросектор, IT та енергетику.

Одним із головних позитивних чинників для інвесторів є великий внутрішній ринок України. Із населенням близько 36 млн осіб (з урахуванням тимчасового переміщення та еміграції), Україна залишається одним із найбільших споживчих ринків у Східній Європі. Високий рівень освіченості населення, зростання цифрової грамотності та поступова інтеграція у європейський економічний простір створюють додаткові можливості для розвитку бізнесу у сфері споживчих товарів, послуг та технологій [64].

Другим важливим чинником є потенціал участі у відбудові країни. За даними Світового банку, загальні потреби України у відновленні після руйнувань оцінюються в 411 млрд доларів США (оцінка на 2023 рік). Це означає масштабну потребу у відновленні житлової, транспортної, енергетичної інфраструктури та соціальних об'єктів, що відкриває унікальні можливості для приватних інвесторів у будівництві, логістиці, енергетиці та аграрній сфері. Проєкти реконструкції передбачають залучення технологій "зеленої економіки" та енергоефективних рішень, що відповідає сучасним глобальним трендам [67].

Важливою перевагою для інвесторів є підтримка іноземних урядів та фінансових установ. Такі організації, як Світовий банк, ЄБРР, Міжнародна фінансова корпорація (IFC), активно фінансують інфраструктурні та енергетичні проєкти в Україні. Крім того, програми страхування інвестицій, наприклад через MIGA (агентство Світового банку), значно знижують політичні та військові ризики для іноземних інвесторів. Програми підтримки передбачають не лише фінансування, а й технічну допомогу, гарантії та консультативну підтримку [70].

Аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій (ПІІ) показує складну картину. До повномасштабного вторгнення ПІІ в Україну у 2021 році склали 7,4 млрд доларів США. У 2022 році спостерігалося різке падіння через військові дії, і обсяг інвестицій становив лише 5 млрд доларів США (за даними НБУ). Однак у 2023 році почалася стабілізація — обсяг інвестицій поступово зростав у секторах IT, агробізнесу та логістики, завдяки підтримці міжнародних партнерів і новим гарантіям інвестицій.

Особливу увагу привертають інвестиції у відновлення критичної інфраструктури. Україна отримала фінансову допомогу і гарантії на відновлення доріг, залізничних сполучень, портів, енергетичних систем. Лише за перший рік після повномасштабної війни було профінансовано понад 700 проєктів реконструкції об'єктів критичної інфраструктури за участі іноземних донорів. Очікується, що цей сектор залишатиметься головним одержувачем інвестицій протягом найближчого десятиліття.

Прогноз інвестиційної активності залишається оптимістичним після завершення бойових дій. Згідно з оцінками Міжнародного валютного фонду (МВФ), відновлення України може залучити інвестиції обсягом понад 300 млрд доларів США у довгостроковій перспективі. Інвестори вбачають можливість участі в масштабних програмах відновлення, модернізації інфраструктури, енергетики, цифровізації та розвитку агропереробки.

Однією з головних платформ для залучення інвестицій є міжнародні плани відбудови, серед яких ключовим є Ukraine Facility від Європейського Союзу. Ця програма передбачає виділення Україні 50 млрд євро до 2027 року для підтримки відбудови та економічного розвитку, із залученням приватних інвестицій через партнерські механізми. План включає в себе реформування інституційного середовища, сприяння правовій реформі, підтримку малого та середнього бізнесу, що підвищить інвестиційну привабливість країни в довгостроковій перспективі.

Висновки до 3 розділу

Аналіз основних напрямів пріоритетів інвестиційної діяльності України свідчить про наявність чітко окреслених секторів, що мають найвищий потенціал для залучення інвестицій. До таких секторів належать аграрний комплекс, енергетика, ІТ-індустрія, інфраструктура, військово-промисловий комплекс і будівництво. Розвиток цих галузей є стратегічно важливим як для відновлення економіки після війни, так і для її довгострокової модернізації та інтеграції у глобальні економічні процеси. Державні програми підтримки

інвестицій, такі як "єРезидентство", "інвестняні" та спеціальні податкові стимули, створюють додаткові умови для залучення капіталу. Інвестиційна діяльність України залишається складною через військові ризики, проблеми судової системи та руйнування критичної інфраструктури. Проте міжнародна підтримка, страхування інвестиційних ризиків та програми на кшталт Ukraine Facility створюють передумови для поступового відновлення інвестиційної активності. Секторальна структура інвестицій свідчить про концентрацію інтересу в аграрному секторі, IT та логістиці, що пояснюється відносною стійкістю цих галузей навіть в умовах війни. Крім того, відновлення критичної інфраструктури відкриває великі можливості для довгострокових інвестиційних проєктів.

Таким чином, незважаючи на складну ситуацію, Україна демонструє готовність до залучення інвестицій за рахунок реформ, міжнародної кооперації та створення спеціальних умов для інвесторів. Після стабілізації безпекової ситуації очікується зростання обсягів інвестицій, що сприятиме швидшому відновленню економіки та її сталому розвитку в майбутньому.

ВИСНОВКИ

Аналіз теоретичних основ інвестиційної діяльності дозволило сформувати комплексне розуміння її сутності та значення для економіки. Інвестиційна діяльність виступає одним із ключових чинників економічного розвитку, забезпечуючи створення нових виробничих потужностей, модернізацію технологічної бази та зростання конкурентоспроможності національної економіки. Вона є механізмом реалізації довгострокових стратегічних цілей, сприяючи підвищенню зайнятості, розширенню внутрішнього ринку і залученню інноваційних технологій. Особлива увага приділена методам і показникам оцінки інвестиційної діяльності, які є основою для прийняття ефективних управлінських рішень. Методи оцінювання включають аналіз чистої приведеної вартості (NPV), внутрішньої норми прибутковості (IRR), періоду окупності (PP) та індексу рентабельності (PI), що дозволяють комплексно оцінити доцільність і ефективність інвестиційних проєктів. Правильний вибір методів залежить від специфіки об’єкта інвестування, ризикових характеристик та довгострокових фінансових цілей інвестора. Правові основи інвестиційної діяльності в Україні регулюються рядом законодавчих актів, які визначають права інвесторів, механізми захисту їхніх інтересів, гарантії інвестицій та особливості оподаткування інвестиційних операцій. Зокрема, Закони України "Про інвестиційну діяльність" та "Про режим іноземного інвестування" створюють базові умови для розвитку як внутрішнього, так і зовнішнього інвестування. Правова стабільність і передбачуваність залишаються важливими чинниками інвестиційної привабливості країни.

Аналіз галузевої структури національної економіки України показав, що найбільш привабливими для інвесторів є агропромисловий комплекс, енергетика, IT-сектор, транспорт і логістика. Ці галузі демонструють високий експортний потенціал, стабільне зростання і мають стратегічне значення для економічного відновлення. Разом із цим існує потреба в модернізації

промисловості, підвищенні енергоефективності та диверсифікації виробничих потужностей. Ефективність інвестиційної діяльності в Україні залишається нерівномірною через наявність інституційних бар'єрів, проблем судової системи та високих безпекових ризиків. Незважаючи на це, певні сектори демонструють зростання залучення інвестицій завдяки міжнародній підтримці та урядовим стимулам. Програми страхування ризиків, податкові пільги та інституційні реформи сприяють поступовому покращенню інвестиційного клімату. Оцінка інвестиційної привабливості об’єктів вказує на підвищений інтерес до проєктів, що пов’язані з інфраструктурним відновленням, агробізнесом, ІТ-технологіями та відновлюваною енергетикою. Вибір об’єктів інвестування базується на потенціалі прибутковості, доступності фінансування, наявності державних гарантій та швидкості окупності капіталу. Особливо перспективними є регіони з доступом до міжнародних ринків та високим рівнем логістичної інфраструктури.

Вивчені питання свідчать, що активізація інвестиційної діяльності є одним із ключових чинників стійкого економічного розвитку України. Формування сприятливого інвестиційного середовища, удосконалення правових механізмів захисту інвесторів та запровадження сучасних фінансових інструментів здатні суттєво покращити динаміку інвестиційних процесів у країні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII.
2. Кириленко О. П. Міжнародні інвестиції : навч. посіб. / О. П. Кириленко, О. М. Лапко. – К. : КНЕУ, 2019
3. Савчук В. П. Інвестування : навч. посіб. / В. П. Савчук, Т. А. Васильєва. – К. : Центр учбової літератури, 2022.
4. Кириленко О. П. Міжнародні інвестиції : навч. посіб. / О. П. Кириленко, О. М. Лапко. – К. : КНЕУ, 2019
5. Гальчинський А.С., Литвиненко Я.В. Мотиваційні аспекти залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України. Фінанси України. – 2021.
6. Гуткевич С. О. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності : підруч. / за ред. проф. С. О. Гуткевич. – 2-ге вид., перероблене. - Донецьк: ТОВ «Світ книги», 2013.
7. Гуткевич С. О., Гайдуцький А.П.: Інвестиції: підручник; за заг.ред.проф. С.О. Гуткевич. К.: ДКС Центр, 2022.
8. Сидоренко В. К. Системи управління якістю в організаціях : навч. посіб. – К. : КНЕУ, 2021
9. Гуткевич С.О. Сучасна парадигма якості. Монографія / С.О. Гуткевич, О.М.Язвінська, Л.А.Пунчак. – К.: НТУУ «КПІ»
10. Інвестиційна пріоритетність галузей економіки: монографія / за заг. ред. проф.Гуткевич С. О. Харків: Діса Плюс, 2021
11. Державна служба статистики України URL: http://www.ukrstat.gov.ua
12. Дія City: Все, що потрібно знати. 2024. URL: https://city.diia.gov.ua

13. Європарламент визнав Росію державою-спонсором тероризму. Що це значить. BBC NEWS Україна. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/news-63730807
14. Інвестиції в Україну та відновлення економіки. Міністерство економіки України. Відділ зв'язків з громадськістю та засобами масової інформації, Державні сайти України. URL: https://me.gov.ua/
15. Інвестиційний клімат України: проблеми формування та заходи поліпшення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/Monitor/Marrch/12.htm
16. Інвестування в Україну під час війни. URL: https://trans.info/ua/investuvannya-v-ukrayinu-pid-chas-viyny-327240
17. МЗС України: про санкції проти рф. URL: https://finap.com.ua/mzs-ukrayiny-pro-sanktsiyiproty-rf
18. Міністерство економіки України. Індустріальні парки в Україні. 2024. URL: https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=0e8c7f18-3c44-4f2d-b9b7-8dba8bbcbfad&title=IndustrialParks
19. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. Програма відновлення регіонів. 2024. URL: https://www.minregion.gov.ua/activity/programs-of-recovery-of-the-regions/
20. Панкова Л.І. Аналіз тенденцій та перспектив залучення іноземних інвестицій в умовах економіки війни. URL: https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2022-6-03-02
21. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом. – К: Фінанси і статистика.
22. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.1996 р. // Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, – 1996. – No 19. – Ст. 80.
23. Світовий банк. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment — August 2023 Update. Washington, D.C., 2023. 137 p.

URL: https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099313408092339566/idu014a5e8a60909a44297093c308fba452e0a8e

24. Український центр сприяння інвестиціям та торгівлі (UkraineInvest). Annual Report 2023. 2023. URL: https://ukraineinvest.gov.ua/en/annual-report-2023/
25. Чому варто інвестувати в Україну? URL: https://trans.info/ua/investuvannya-v-ukrayinu-pid-chas-viyny-327240
26. Як залучити інвестора під час війни та забезпечити його захист. URL: https://espreso.tv/yak-zaluchiti-investora-pid-chas-viyni-ta-zabezpechiti-yogo-zakhist
27. Bandurka A.A., Bandurka A.M., Nosova O.V. Foreign investments in the Ukrainian econo- my. Kharkiv, Publisher of National Univ. of Internal Affairs, 2014. 25 c.
28. Brailian Ye. Top-10 peremoh zovnishnoi polityky Ukrainy 2022 URL: https://armyinform.com.ua/2022/08/24/top-10-peremog-zovnishnoyi-polityky-ukrayiny/ [in Ukrainian].
29. Chomu varto investuvaty v Ukrainu? [Why is it worth investing in Ukraine?]. URL: https://trans.info/ua/investuvannya-v-ukrayinu-pid-chas-viyny-327240
30. EIB's Solidarity Package for Ukraine. 2023. URL: https://www.eib.org/en/press/all/2023-111-eib-solidarity-package-supports-ukraines-resilience-and-recovery
31. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). EBRD in Ukraine. 2023. URL: https://www.ebrd.com/where-we-are/ukraine/overview.html
32. European Business Association (EBA). Investment Climate Index Results. 2023. URL: https://eba.com.ua/en/eba-investment-climate-index-summer-2023/
33. European Commission. Ukraine Facility: Proposal for €50 billion support package. 2023. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3353

34. Fitch Ratings. Ukraine Country Risk Report. 2023. URL: https://www.fitchratings.com/research/sovereigns/ukraine-country-ceiling-maintained-at-b-23-10-2023
35. Бондар І.І., Кузьменко О.Є. Формування інвестиційного клімату в Україні: сучасні виклики та перспективи. Економічний простір. 2020. № 151. URL: http://www.economy.in.ua/?op=1&z=5203.
36. Iak zaluchyty investora pid chas viiny ta zabezpechyty yoho zakhyst [How to attract investors during the war and ensure their protection]. URL: https://espreso.tv/yak-zaluchiti-investora-pid-chas-viyni-ta-zabezpechiti-yogo-zakhist
37. Ievroparlament vyznav Rosiiu derzhavoiu-sponsorom teroryzmu. Shcho tse znachyt. BBC NEWS Ukraina [The European Parliament has recognized Russia as a state sponsor of terrorism. What it means. BBC NEWS Ukraine]. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/news-63730807
38. IMF Staff Country Report No. 23/203: Ukraine. 2023. URL: https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2023/08/30/Ukraine-2023-Article-IV-Consultation-and-Request-for-a-48-Month-Extended-Arrangement-537526
39. Investuvannia v Ukrainu pid chas viiny [Investing in Ukraine during the war]. URL: https://trans.info/ua/investuvannya-v-ukrayinu-pid-chas-viyny-327240
40. Investytsii v Ukrainu ta vidnovlennia ekonomiky. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. [Investments in Ukraine and economic recovery. Ministry of Economy of Ukraine.] Viddil zviazkiv z hromadskistiu ta zasobamy masovoi informatsii, Derzhavni saity Ukrainy URL: https://me.gov.ua/
41. IT Ukraine Association. IT Industry in Ukraine 2023: Report. 2023. URL: https://itukraine.org.ua/en/it-industry-in-ukraine-2023.html
42. Korotkova O.V. Investment attractiveness of the enterprise and the methodology of its assessment. Effective Economics. 2013. No. 6. P. 32-36.
43. Lutsiv B.L., Kravchuk I.C., Sas B.B. Investing. Studying book. Ternopil, Economic science, 2014. 544 p.

44. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine. Export Indicators. 2023. URL: https://minagro.gov.ua/en/investoram/export-indicators
45. Ministry of Digital Transformation of Ukraine. e-Residency Ukraine Program. 2023. URL: https://thedigital.gov.ua/projects/e-residency
46. MZS Ukrainy: pro sanktsii proty rf. [MFA of Ukraine: on sanctions against Russia]. URL: https://finap.com.ua/mzs-ukrayiny-pro-sanktsiyiproty-rf
47. National Bank of Ukraine. Direct Investment: Foreign Direct Investment in Ukraine (quarterly data). 2024. URL: https://bank.gov.ua/en/statistic/sector-external/data-sector-external#2
48. Pankova L.I. Analiz tendentsii ta perspektyv zaluchennia inozemnykh investytsii v umovakh ekonomiky viiny [Analysis of trends and prospects for attracting foreign investment in the war economy]. URL: https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2022-6-03-02
49. Petriv I. Features of assessment of the value of the enterprises on the basis of discounting method. Economic discourse. 2018. No. 2. P. 136-144.
50. Supporting Ukraine's Private Sector Recovery. 2023. URL: https://www.miga.org/press-release/miga-announces-initiatives-support-ukraines-private-sector-recovery
51. Uhoda pro asotsiatsiiu. Uriadovyi portal. Yedynyi veb-portal orhaniv vykonavchoi vlady Ukrainy [Association Agreement. Government portal. The only web portal of the executive authorities of Ukraine]. URL: https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu
52. Ukraine Recovery Conference 2023 — London. Outcomes and Materials. 2023. URL: https://www.urc-international.com
53. Ukraine's Recovery Plan. 2023. URL: https://mof.gov.ua/en/news/ukraines_recovery_plan_presented-3839
54. Visa information. Міністерство закордонних справ України: вебсайт. URL: https://mfa.gov.ua/en/consular-affairs/entry-and-stay-foreigners-ukraine/visa-information

55. Visa information. Ministerstvo zakordonnykh sprav Ukrainy: vebsait [Visa information. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine: website]. URL: https://mfa.gov.ua/en/consular-affairs/entry-and-stay-foreigners-ukraine/visa-information
56. Volodymyr Zelenskyi: liudyna roku ta pochesni nahorody Prezydenta Ukrainy. Visit Ukraine today [Volodymyr Zelenskyy: Person of the Year and Honorary Awards of the President of Ukraine. Visit Ukraine today]. URL: https://visitukraine.today/uk/blog/1300/volodimir-zelenskii-lyudina-roku-ta-pocesni-nagorodiprezidenta-ukraini-v-2022-roci
57. World Bank Group Strategy for Fragility, Conflict, and Violence 2020–2025. 2020.
URL: https://www.worldbank.org/en/topic/fragilityconflictviolence/brief/world-bank-group-strategy-for-fragility-conflict-and-violence-2020-2025
58. World Investment Report 2023: Investment Trends and Policies in Ukraine. 2023. URL: https://unctad.org/webflyer/world-investment-report-2023

59. Борщ Л. М. Інвестування: теорія і практика. – К. Знання, 2005.

60. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text(дата звернення: 03.06.2025).
61. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text (дата звернення: 03.06.2025).
62. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19 березня 1996 р. № 93/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр#Text (дата звернення: 03.06.2025).
63. Convention on the Settlement of Investment Disputes Between States and Nationals of Other States (ICSID), 1965.

URL: https://icsid.worldbank.org/resources/rules-and-regulations/convention (дата звернення: 03.06.2025).

64. Двосторонні угоди про заохочення і захист інвестицій. Міністерство закордонних справ України. URL: https://mfa.gov.ua/ (дата звернення: 03.06.2025).

65. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 2 березня 2015 р. № 222-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text (дата звернення: 03.06.2025).

66. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом від 27 червня 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 03.06.2025).

67. Закон України «Про концесії» від 3 жовтня 2019 р. № 155-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-20#Text (дата звернення: 03.06.2025).

68. Закон України «Про індустріальні парки» від 21 червня 2012 р. № 5018-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text (дата звернення: 03.06.2025).

69. Угода про асоціацію. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu(дата звернення: 03.06.2025).

70. OECD Economic Surveys: Ukraine 2025. Organisation for Economic Co-operation and Development. Paris, 2025. URL: https://www.oecd.org/economy/surveys/ukraine-economic-survey.htm